

ly 2000 *barna papir*
VASÁRNAPI UJSÁG

HARMINCZEGYEDIK ÉVFOLYAM

1884.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

NAGY MIKLÓS

KIADÓ-TULAJDONOS:

FRANKLIN-TÁRSULAT

BUDAPEST.

FRANKLIN-TÁRSULAT

MAGYAR IRÓDALMI INTÉZET ÉS KÖNYVNYOMDA.

(Egyetemes-utca 4. szám.)

Lap	Lap	Lap	Lap
Paganini Miklós (arcképpel) ... 174	A nemzeti kör. Egy lap a 40-es évek történetéből. Irtá Baróti Lajos ... 346	Költői termékek a föld tulsó oldaláról. A maorik költészet. Közl. Mész Béla ... 105	Le a kalappal, urak. K. T. K. ... 685
Lugossy József (arcképpel) ... 181	II. Lajos legelső hercege (arcképpel). Thewissen Arpád ... 357	Egy maori főnök (képpel) ... 126	Bókák és rókaadászatok (8 képpel) ... 699
Egy orosz diplomata (Orlov hg. arcképpel) ... 189	A főreniház ülésterme 1849-ben (képpel) ... 412	Szuakim (képpel) ... 170	Magyarország Párisban ... 705
Adam aszony (arcképpel) ... 197	A magyar opera múltjából. Chernel Kálmán ... 423	Oroszország (15 képpel) ... 173	A nyul a közbeszedben ... 722
Lugossy József (arcképpel) ... 202	Füszárítás 1849-ben. Chernel Kálmán ... 423	Morv (4 képpel) ... 187	Az első hó ... 733
Salvator János főherceg (arcképpel) ... 213	Baró Zesner ezredes elste 1849-ben. Dudás Odón ... 447	Lord Tennyson dolgozó szobája (képpel) ... 204	A középkor természetrajzi ismereteiből ... 765
József főherceg és Lugossy. Révész Kálmán ... 221	Metternich herceg naplója ... 458	A főhercegi Curiosa (képpel) ... 214	A vizsgák humorja ... 770
Gróf Zichy Géza (arcképpel) ... 229	Egy epizód a szabadságharc történetéből. Dr. Kerkgyátró Elek ... 471	Loretto (3 képpel) ... 233	A Mikulás. Dr. Fersényi György ... 794
Albany herceg (arcképpel) ... 237	Pest a régi századokban s legelsőbb emléke ... 472	Uti jegyzetek a szomszédok letről (5 képpel). Irtá De Gerando Attila ... 411	Karácsony (4 képpel) ... 813
Mignet Perencz (arcképpel) ... 245	Magyarországi állapotok a török hódoltság korában ... 487	Galamabok városa Egyiptomban (képpel) ... 249	A karácsony ma és régen ... 818
Kásoni István (Magyarország egyik minitopolgára). Réthi Lajos ... 266	Fazekas Mihály. Lúdas Matyi-ja ... 522	Az angol királyok sírboltja Windsorban (képpel) ... 250	Szilveszter estéje (képpel) ... 837
Pulsky Ferencz (arcképpel) ... 277	A szent-lőrinczi Petőf-emléktábla ügyében. Tardó Lajos ... 591	A szundáni lázadóktól (képpel) ... 1	Starcevic Dávid (arcképpel) ... 18
Pulsky Károly és neje (3 arcképpel) ... 280	A hanglétra történetéből ... 642	A szundáni harczteről. Utókezes Tonker mellett (képpel) ... 24	A szundáni háborúból (képpel) ... 73
Zobor pása (képpel) ... 286	Egy XVI. századbeli krónika évek ... 658	Barnum fehér elefánt a Londonban (3 képpel) ... 75	Barnum fehér elefánt a Londonban (3 képpel) ... 75
Horvát István és az egyetemi élet 1845-46-ban. Idősb Szinyei József ... 293	Apróságok Berzsenyi Dániel életéből. Noszlopy Tivadar ... 734	Szelejkini meggyilkolása Szent-Pétervártól (képpel) ... 77	Szelejkini meggyilkolása Szent-Pétervártól (képpel) ... 77
Horvát István (arcképpel) ... 294	A Hóra-villag és hősei (6 képpel). Marczai Henrik ... 738	Barnard, az emberbarát ... 94	Barnard, az emberbarát ... 94
Fordós Lajos (arcképpel) ... 301	Magyar történeti életrajzok (7 képpel). Barabás S. ... 820	A nizzai nemzetközi kiállítás (képpel) ... 94	A nizzai nemzetközi kiállítás (képpel) ... 94
Mária Anna (arcképpel és két rajzzal) ... 309	Látogatás öreg Petőfieknél Vácson. Irtá Dr. Soss István ... 830	Angol minisztertanács (képpel) ... 104	Angol minisztertanács (képpel) ... 104
Két szomszéd ország fejedelme (Milán szerb és Károly román király arcképpel) ... 311	Kossuth, Széchenyi, Deák, Kúcsy levelei Borsodmegyéhez 1836-ban. Közl. Kerkgyátró Elek ... 840	Az elnök jöi (képpel) ... 110	Az elnök jöi (képpel) ... 110
Midhat pása (arcképpel) ... 315	6. Hazai táj- és néprajzok, közintézetek, népszokások, műtárgyak.	A Kisfaludy-társaság közlése ... 110	A Kisfaludy-társaság közlése ... 110
Zseher pása és a máhdi (két arcképpel) ... 325	Az első fog. Gyárfás Jenő festménye (képpel) ... 36	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125
Simon Vincez (arcképpel). Nény László ... 341	A menekültek. Vágó Pál festménye (képpel) ... 36	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125
Az orosz trónörökös (arcképpel) ... 348	A városi kőművesek (képpel) ... 36	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125
Ujhazy László (két arcképpel) ... 389	A városi kőművesek (képpel) ... 36	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125
Wessely Miklós arcképe 1848-ból (arcképpel) ... 421	A városi kőművesek (képpel) ... 36	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125
Tancsics Mihály (arcképpel) ... 421	A városi kőművesek (képpel) ... 36	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125
Vilmos Sándor Károly orsiai herceg, Hollandia trónörökös (arcképpel) ... 430	A városi kőművesek (képpel) ... 36	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125
Gróf Vicsay Mihály (arcképpel). Pulsky Ferencz ... 437	A városi kőművesek (képpel) ... 36	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125
Pekry Lőrincz, Petőfizi Kata (két arcképpel) ... 437	A városi kőművesek (képpel) ... 36	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125
Berecz Antal (arcképpel) ... 469	A városi kőművesek (képpel) ... 36	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125
Dr. Koch Róbert (arcképpel). Zúth Lajos ... 485	A városi kőművesek (képpel) ... 36	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125
Gáspár András (arcképpel) ... 501	A városi kőművesek (képpel) ... 36	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125
Diderot (arcképpel) ... 509	A városi kőművesek (képpel) ... 36	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125
Az új norvég miniszterelnök (Sverdrup arcképpel) ... 526	A városi kőművesek (képpel) ... 36	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125
Dr. Kunz Adolf csorui prépost (arcképpel). N. L. ... 538	A városi kőművesek (képpel) ... 36	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125
A francia miniszterelnök (Jules Ferry arcképpel) ... 549	A városi kőművesek (képpel) ... 36	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125
A francia-kinai vizsály főszereplői (Li-Hong-Chang, Millot és Courbet arcképpel) ... 565	A városi kőművesek (képpel) ... 36	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125
Három tanfűrű (dr. Klamarik János, dr. Lutter Dávid és dr. Say Mór arcképpel). D. J. és Cs. L. ... 581	A városi kőművesek (képpel) ... 36	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125
Szupa György (arcképpel) ... 589	A városi kőművesek (képpel) ... 36	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125
Nagy Péter (arcképpel) ... 597	A városi kőművesek (képpel) ... 36	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125
Vandrák András (arcképpel) ... 605	A városi kőművesek (képpel) ... 36	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125
Baró Podmanitzky Frigyes (arcképpel) ... 614	A városi kőművesek (képpel) ... 36	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125
Az új opera tagjai: I. Turolla Emma, Cop-pini Zsófia (két arcképpel) ... 625	A városi kőművesek (képpel) ... 36	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125
II. Malozeknyé Ellinger Jozefa, Bartolucci Viktória (két arcképpel) ... 637	A városi kőművesek (képpel) ... 36	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125
Pompéry János (arcképpel) ... 653	A városi kőművesek (képpel) ... 36	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125
Három államtitár (Beniczky Ferencz, Baross Gábor, Koffinger Frigyes arcképpel) M. H. ... 650	A városi kőművesek (képpel) ... 36	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125
Gróf Bánffy Béla, a képviselőház új alelnöke (arcképpel) ... 651	A városi kőművesek (képpel) ... 36	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125
Cornille (arcképpel) ... 665	A városi kőművesek (képpel) ... 36	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125
Szász Károly, a dunamenti ref. egyházkerület püspöke (arcképpel) ... 681	A városi kőművesek (képpel) ... 36	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125
Fülöp József (arcképpel). Szomaházy István Bókai János (arcképpel) ... 694	A városi kőművesek (képpel) ... 36	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125
Gróf Lónyay Menyhért (arcképpel) ... 713	A városi kőművesek (képpel) ... 36	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125
Horváth Gyula (arcképpel). Csoradai Sándor Baró Fejérváry Géza (arcképpel) ... 721	A városi kőművesek (képpel) ... 36	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125
Gromon Dező, honvédelmi államtitár (arcképpel) ... 729	A városi kőművesek (képpel) ... 36	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125
Fawcett Henrik (arcképpel) ... 745	A városi kőművesek (képpel) ... 36	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125
Mária Valéria főhercegnő (két arcképpel) A kuria és elnöke (Perczel Béla arcképpel) ... 777	A városi kőművesek (képpel) ... 36	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125
A tánc királynője (Elsler Fanny arcképpel) ... 783	A városi kőművesek (képpel) ... 36	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125
Hofer Károly negyven éves jubileuma (arcképpel) ... 785	A városi kőművesek (képpel) ... 36	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125
Baró Sennyey Pál (arcképpel). Vajda János Stanley Fényes és a Kongo-konferencia (arcképpel) ... 809	A városi kőművesek (képpel) ... 36	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125
Hegy Áronka (arcképpel). Kürthy Emil Berzsenyi László. Noszlopy Tivadar ... 841	A városi kőművesek (képpel) ... 36	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125
5. Történelem, régészet és rokományok.	A városi kőművesek (képpel) ... 36	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125
Madách Imre levele Erdélyi Jánoshoz ... 6	A városi kőművesek (képpel) ... 36	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125
Mért lett Petőfi katonává? Udvardi Csorna István ... 42	A városi kőművesek (képpel) ... 36	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125
Zrínyi Miklós. Rosenherz Ezer Csuh-fasok után ... 48	A városi kőművesek (képpel) ... 36	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125
Epizód egy liberális lap és egy konzervatív for életéből. Sincerus ... 57	A városi kőművesek (képpel) ... 36	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125
Az oroszok Magyarországon 1849-ben. Aldin naplója ... 71	A városi kőművesek (képpel) ... 36	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125
Mért állt be Petőfi katonának? Baróti Lajos. II. Dr. Soss István válsza ... 78	A városi kőművesek (képpel) ... 36	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125
Petőfi katonakodása Sopronban 1839-40. Dr. Soss István ... 86	A városi kőművesek (képpel) ... 36	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125
Adalékok az alkotmány visszaállításának történetéhez. Zrínyi Rózsa ... 167	A városi kőművesek (képpel) ... 36	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125
Emlékek az 1848-49 évből. Közl. Festory József ... 176	A városi kőművesek (képpel) ... 36	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125
Petőfi, mint obstitus. Dr. Soss István ... 182	A városi kőművesek (képpel) ... 36	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125
Kármán József halála a annak körülményei. Baróti Ferencz ... 215	A városi kőművesek (képpel) ... 36	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125
Bavaria fénykorából (4 képpel) ... 220	A városi kőművesek (képpel) ... 36	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125
Horvátországi seregek és II. Frigyes. Causcor Gergelynek egy kiadása verse. Fülöp József ... 279	A városi kőművesek (képpel) ... 36	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125
V. Ferdinánd és Mária Anna menyegzője 1831-ben. Egykorú leírás ... 302	A városi kőművesek (képpel) ... 36	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 125

Lap	Lap	Lap	Lap
Költői termékek a föld tulsó oldaláról. A maorik költészet. Közl. Mész Béla ... 105	Le a kalappal, urak. K. T. K. ... 685	Bókák és rókaadászatok (8 képpel) ... 699	Magyarország Párisban ... 705
Egy maori főnök (képpel) ... 126	A nyul a közbeszedben ... 722	Az első hó ... 733	A középkor természetrajzi ismereteiből ... 765
Szuakim (képpel) ... 170	A vizsgák humorja ... 770	A Mikulás. Dr. Fersényi György ... 794	Karácsony (4 képpel) ... 813
Oroszország (15 képpel) ... 173	A karácsony ma és régen ... 818	Szilveszter estéje (képpel) ... 837	A karácsony ma és régen ... 818
Morv (4 képpel) ... 187	A szundáni lázadóktól (képpel) ... 841	A szundáni harczteről. Utókezes Tonker mellett (képpel) ... 843	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 845
Lord Tennyson dolgozó szobája (képpel) ... 204	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 847	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 849	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 851
A főhercegi Curiosa (képpel) ... 214	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 853	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 855	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 857
Loretto (3 képpel) ... 233	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 859	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 861	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 863
Uti jegyzetek a szomszédok letről (5 képpel). Irtá De Gerando Attila ... 411	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 865	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 867	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 869
Galamabok városa Egyiptomban (képpel) ... 249	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 871	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 873	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 875
Az angol királyok sírboltja Windsorban (képpel) ... 250	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 877	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 879	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 881
A szundáni harczteről (6 képpel) ... 252	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 883	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 885	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 887
Baku petroleumforrásai (képpel) ... 254	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 889	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 891	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 893
Az új angoljai Ausztráliában ... 257	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 895	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 897	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 899
Konstantinápoly (5 képpel) ... 259	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 901	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 903	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 905
Bukaresti élet (5 képpel) ... 265	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 907	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 909	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 911
Egy olaszországi titkos szövetség ... 296	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 913	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 915	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 917
Egy bukaresti ó-hitő templom (képpel) ... 302	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 919	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 921	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 923
Belgrád (2 képpel) ... 314	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 925	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 927	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 929
Uj királyi palota Belgrádban (képpel) ... 346	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 931	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 933	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 935
Törvényalkotó tanács (képpel) ... 380	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 937	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 939	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 941
Turin (képpel) ... 397	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 943	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 945	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 947
Abessziniai képek (10 képpel) ... 407	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 949	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 951	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 953
Néhány nap Korfuban és néhány óra Albániában. Rudolf főherceg trónörökös keleti utazásából (17 képpel) ... 424	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 955	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 957	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 959
Az új angoljai Ausztráliában ... 433	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 961	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 963	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 965
Monaco és Monte-Carlo (2 képpel) ... 503	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 967	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 969	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 971
Tudomók Angliában (2 arcképpel) ... 510	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 973	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 975	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 977
Ostende (képpel) ... 521	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 979	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 981	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 983
Peterhof (képpel) ... 535	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 985	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 987	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 989
A török górbetörny (képpel) ... 572	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 991	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 993	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 995
A Mohai csatából (képpel) ... 583	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 997	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 999	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 1001
Utcai élet Napolyban (képpel és egy képpel) ... 607	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 1003	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 1005	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 1007
Német gár nyakot Afrikában (6 képpel) ... 641	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 1009	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 1011	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 1013
Christiansburg Kopenhágában (4 képpel) ... 684	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 1015	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 1017	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 1019
Ghazvini (képpel) ... 687	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 1021	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 1023	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 1025
A belgrádi nist új vasútvonal (2 képpel) ... 732	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 1027	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 1029	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 1031
A Kongó-állam Közép-Afrikában (6 képpel) ... 747	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 1033	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 1035	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 1037
Öt világrészen ke estült. Utazás a "Nap-sugar"-on (8 képpel) ... 778	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 1039	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 1041	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 1043
Fléget utazása a Binuén Nyugat-Afrikában (képpel) ... 779	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 1045	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 1047	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 1049
Utazás Keleten. Rudolf trónörökös könyvéből (8 képpel) ... 791	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 1051	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 1053	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 1055
Déchy Mór utazása a Kaukázus hegyeiben (képpel) ... 801	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 1057	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 1059	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 1061
A feli-ldőldozat. Thury József ... 832	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 1063	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 1065	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 1067
Szent-Pál templomának harangjai (képpel) ... 841	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 1069	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 1071	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 1073
8. Természettudomány, ipar, kereskedelem és rokon.	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 1075	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 1077	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 1079
Az ég pirkadása (két képpel). Holtyai Pál ... 10	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 1081	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 1083	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 1085
A papírszáraz ... 23	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 1087	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 1089	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 1091
Egy világító torony belseje (képpel) ... 56	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 1093	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 1095	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 1097
A nagy emelőgép Stockholmában (képpel) ... 58	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 1099	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 1101	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 1103
Aeol-hárkák ... 57	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 1105	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 1107	A szundáni harczteről (6 képpel) ... 1109
A tarantál-pók f			

családokkal. Megjegyzendő, hogy a milánói urak házából az osztrák tisztet ki voltak zárva, kivették csak három magyar tiszt, Schulez, Kvassay és Jeszenszky képezett, kikkel az olasz főurak különösen rokonszenveztek, és Schulczot rendesen e szavakkal fogadták: «nostro nobilissimo ungharese, Don Felice, amico un nobilissimo cavaliere ungharese».

1831-ben Hesz ezredes oldala mellett, Körber hadnaggyal (a későbbi tábornokkal) együtt hadi utasítások kijavításán működött.

1836-ban dandárnoki hadsegéddé lön, báró de Flette tábornok oldala mellett. 1839-ben a granátos zászlóaljhoz tétetett át, a hol akkor szabadságharczunknak később egyik legnagyobb hőse és vértanúja, Damjanics János főhadnagy volt. A két kitűnő férfi, Damjanics és Schulcz közötti baráti viszony ez időtől veszi kezdetét. Századosa, később szintén egyik vitéz honvédtábornokunk, Lahner volt.

Az 1841. évi újonczozásokr Magyarországra küldték, a hol Budán mint raktárparancsnok maradt, mely alkalommal b. Hammerstein és b. Lederer altábornagykak kegyét megnyervén, a bécsi udvari haditanácsból dícsérő oklevéllel tiszteltetett meg. Ez volt a legmagasb jutalom béke idején. Igen gyakran volt b. Lederer asztalvendége, a hol egyszer Schwarzburg-Rudolfstadtnak uralkodó herczeggel s akkori osztrák ezredessel találkozván, ez őt, mint régi milánói ismerősét, megszólította, hogy emlékszik-e még reá? «Hogyne, — válaszolt Schulcz — fenség oly gyakran kölcsönöz ide nekem frakját a tánczvigalomra.» A herczeg kedélyesen mosolygott s kezét megszorította. E herczeget 1848-ban, Drezdában, a Róma városához ezimzett szállodában inasával együtt agyonlőtték.

1844-ben az ezred Milanóból Zára és Ragusa dalmát városokba tétetett át. Schulcz mint önálló parancsnok 160 emberrel Págo szigetére vezényeltetett, az ottani sóaknak őrzésére, a hol b. Turszky altábornagy-kormányzótól s herczeg Thurn-Taxis ezredesétől dícséretet nyert s századparancsnokká nevezetett ki. Ekkor kezdődött fülbaja.

1845-ben Lévára tették át hadfogadó parancsnokul, a honnan 16 hónap működése után visszautazott Zára városába, az új ezredtulajdonos, Gyulay Ferencz rendelete folytán.

1847-ben Gyulay ezredet Dalmáciából olasz földre, Udine, Brescia és Pavia városokba rendelték. Udineben Benedek ezredes magához hivatván Schulczot, mondá: «Habár ön volna az első az előléptetésben, mindamellett gróf Gyulay kijelenté, hogy míg fülbaja sikeresen meg nem gyógyul, mindaddig hadképtelen marad.» Hasztalan ajánlta ő fel további szolgálata, s dacára annak, hogy tisztársai kérni mentek érte az ezredtulajdonoshoz: Schulcz szolgálatra képtelennek nyilváníttatott.

A magyar nemzet nagy köszönettel tartozik e pedans, czopfos katonai eljárásnak, mely szabadságharczunk egyik legjobb hőstét visszahozta a hazának. Schulcz fényesen bizonyítja be, hogy nehéz hallása dacára is babérokat tud aratni a harcztéren; míg ellenben Gyulay és Benedek oly borzasztó vereséget szenvedtek, hogy nevüket bizony nem fogja dícsőitve említeni az utókör.

1848 márczius 18-án kiűtött a forradalom Milanóban. Az egész osztrák hadsereg a Minicio-vonal felé húzódtott vissza. Páviából oly hirtelen történt a kivonulás, hogy minden tiszt podgyása odaveszett. Midőn a sereg Mantuába érkezett, a piemontiak előcsapata már akkor Marcariában, két mérföldre volt tőlük. Mantuából az olaszok ellen kitörés határozottatott el.

Habár Schulcz, min; szolgálatra képtelennek nyilváníttott egyén, haza bocsátatott, s az

elutazási engedély zsebében volt, mindamellett mint önkéntes ismét századába lépett, tisztársainak bebizonyítandó, hogy fülbaja dacára is képes hivatásának megfelelni.

E támadó csapat parancsnoka, Benedek ezredes, Schulczot az előcsapat vezényletével bizta meg, a ki csakhamar a csata sorsát eldönté: az osztrák gyalogság csatárlánca mindössze néhány percig tüzelhetett, mert Schulcz a vezénylete alatt álló katonákat, minden habozás nélkül, szuronyt szegezve rohamra vezette, s példáját a többi csapatok követvén: az ellenséget állásából kiveték s futásra kényszerítették.

Ezután egy tiroli vadász jelenté Schulcznak, hogy a Marcariához közel levő mezei lakban lönyerítés hallatszik: mire Schulcz ácsokat vevén maga mellé, a lak kapuját bezazata és szakaszával az udvarba rohant, s ott 11 dragonyost és 13 lovat fogott el.

E kettős bravourt után, melylyel csak hasznavehetőséget kívánta bebizonyítani, búcsut vett az ezredtől, a tábornokok, törzs- és főtisztek nem kis sajnálatára. Veronát utjába ejté, ott báró Albrighettit, a katonai felebbezési törvényszék elnökét, meglátogatta, a ki, midőn Schulcz hazabocsátatását megtudá, e szavakra fakadt: «Gyulaynak bizonyosan elment az esze, hogy ily kiképzett, jeles és művelt tisztet elbocsát, kivált háboru idején.»

Drezdában a nagyhírű Schmaltz orvostudor gyógykezelésére bizta magát; a gyógyítás sikeresen haladt, hallása nagyban javult, s talán teljesen ki is gyógyul, ha honfiai érzete, a haza iránti kötelessége el nem szőlítja. De a külföldön hozzá is elszállingózott hírek hazatérésre határozták.

Ezutáni pályája jelentékeny tényezővé lett 1848/9-ik évi szabadságharczunk nem egy diadalának kivívásában és sokkal eseménydúsabb, hogysen azt egy rövid életleírásban körülményesen előadhatnók. Több csatát vívott mint zászlóalj-, mint dandárparancsnok és önálló vezér. Így 1848. decz. 20-án Szikszónál, 1849. jan. 4-én Kassánál, a hol leghátul maradván, egy szakasz osztrák chevaux-legérs üldözöbe vette, de nemes vérű lova megmenté életét; egy széles árkon átugratván, hirtelen visszafordult, megállott, a példáját követni képtelen elleneit pisztolyát elsűtve megfenyegeti: «Várjatok csak, majd megtanítlak én még benneteket.» s a már jó előrehaladt zászlóalj után vágatott.

Schulcz be is váltotta szavát; reá néhány napra, jan. 22-ik és 23-án, Bodrog-Keresztúrnál mint dandárparancsnok fényes győzelmet vívott ki a Pergen vezénylete alatt álló osztrák dandár fölött, a mely a magyarok erejét sokkal felülmul-ta.

Február 8-án Kápolnánál, márczius 1-én Mező-Kövesdnél, 6-án Szolnoknál, ápril 4-én Tápió-Bicskénél, 6-án Isaszegnél, 11-én Vácznál, 19-én Nagy-Sarlónál harczolt, hol a 17. számú, barsi fuksból álló zászlóalját rohamra vezetvén, a falu északi részét elfoglalta, az ellenséget kiverte, s a fényes győzelem kivívásának egyik főtenyezője lett. Résztvett a Komáromnál vívott csatákban, Budavár ostrománál, a vágmelleki hadműveletekben, június 11-én a komáromi véres harczban, s végre Klapka György alatt a szabadságharczunk egyik fénypontját képező kirohanásban Komárom várából, július végén és augusztus elején, s az azt követő nagy győzelemben, hol a herkályi megerőditett ellenséges táboron határozott diadalt vívott ki, mint önálló hadtest-parancsnok. A kormány egy csatát nyert hadvezéri, s egy harmadosztályú érdemjellel díszítette föl.

E csaták mindegyikében nemcsak személyes bátorságával, vakmerő elszántságával s buzditó

szavaival tudott hatni az őt rajongásig szerető honvédekre, hanem egyszersmind kitűnő vezértehetséget is tanúsított, miként azt kivívott győzelmei bizonyítják.

A szabadságharcz leveretése s a komáromi vár kapitulációja után, a minden vagyon nélküli Schulcz ép oly szegényül tért vissza, mint a hogy odament, mert hiszen ő fizetését is rendesen a magát kitüntetett honvédek közt osztotta ki s maga mindig pénz nélkül maradt. A sok csatából mindössze is néhány sebhelyet vitt magával emlékül testverőcesse, Schulcz János garam-kövesdi (Hontmegye) plébánoshoz, a ki vele szívélyesen megosztá kenyérét.

Azonban itt sem volt nyugta a rémuralom alatt. A minden csöndes, békés lakot fölmutató sisakos zsandárok az ő életét is megkeserítették s annak dacára, hogy Bátori személyének a komáromi kapituláció pontjai szerint sértetlennek kellett volna maradni: három izben fogták el őt, vizsgálat alá helyezték s hónapokon át sa-nyargatták, kínokzták, míg végre mégis szabadon bocsátották.

A hős hazafi érdemeit méltánylandó, a hontmegyei honvédegylet 1869. január 6-án egyezer huszonkét forint jutalmat szavazott meg neki, gr. Andrássy Gyula pedig, miniszterelnöksége idején, hatszáz forint évi nyugdíjt rendelt számára a rendelkezési alappól; de Andrássy távozása után elvonták e csekélyke segélyt is az elagott hőstől, úgy hogy most szabadságharczunknak egyik legmagasabb rangú katonája, — szinte resteljük leírni — 300 frtból álló csász. kir. főhadnagyi nyugdíjából kénytelen megélni.

Bátori Schulcz Bódog végzett jogász, több tudományzakban, különösen a hadtanban jártas, a mellett szép nyelvismerettel bir, beszél magyarul, németül, latinul, valamint olaszul és francziául folyékonyan; társalgási modora igen megnyerő s szerencsésére jó kedélylyel levén megáldva, oly köztisztelt- és szeretetben részesül, a kire bátran el lehet mondani, hogy egyetlen egy ellensége sincs. A mellett romlatlan egészsége, s erős hite van a jövő iránt s folyvást azzal biztatja magát s mindazokat, a kikkel érintkezik, hogy Magyarországnak szép és nagy jövője van, s fényes korszaka nem sokára be-következik.

Vagyonra nincs, de ő azért e remény birtokában nem éri magát szegénynek. Kevésell beéri. A kormány megfélekedését róla, a nemzet, habár szereti s tiszteli, nem nyújtott neki anyagi segélyt, nem jutalmat; csak egykori ifjú hős honvédei, a kiket ő győzelemlről győzelemre vezérelt, ajándékozták meg a Bátori névvel, a melyre ő méltán lehet büszke, jól tudván, hogy családi neve mellett ott fog állani a történelem lapjain az a név is, melyet ő a harcok viharában hőstetteivel érdemelt ki magának.

Gr. Gyulay Ferencz altábornagy, Bátori egykori ezredtulajdonosa, valamint ezredese, Benedek, a kik hadiszolgálatra képtelennek nyilváníttották s hazaküldötték, amaz 1859-ben Magentánál, ez pedig 1866-ban Königrátnél hadjáratdöntő csatát veszítettek. Gyulay 83, Benedek 82 éves korában halt el, mindkettő a legmagasb kegyvesztés maró tudatával.

Mig ellenben az általok hadképtelennek ítélt Schulcz, ki csaknem minden csatában győzött, szegényül, bár a nemzet szeretetében és tiszteltében gazdagon, a szabadsághős, a legvitézebb katona hírében él s engedje is a gondviselés, hogy a születése 80-dik napját most ünneplő hadastyán még sok éveken át ép erőben megülhesse e napot s teljesülni lássa azt az erős hitét, mely őt agg napjaiban is fentartotta.

EGERVÁRI P. ÖPÖN.

UJ-GÖRÖG NÉPDALOK.*

I.

A szerelmes átká.

Ajtód előtt vonultam el
S láttam, hogy rám haragszol.
Jobb arczod támaszkodva volt
Kezedre s bennem harczol.
A szív dobogva. Kérdelek
Tehát parancsszavára,
Mi bú kinozza szívedet?
S vigaszt hozok bajára.
«Mit kérdezed te hűtlen?
Hisz engem megtagadtál.
Te jól tudod s most mást keresz
S talán már is találál.»
Ki mondta ezt, ki mondta ezt,
Hís forrásom, galambom?
Ezt a ki mondta, nyolcz napig
Ne éljen, én azt mondom!
Ha csillag mondja, vesszen el;
Ha a nap, elspádján!
Ha mondta hajdon leány,
Az férjet sohse kapjon!

II.

Esődal.

Perperúna ** szerzte jár
És esőre, kérve, vár.
Adj esőt, Uram, esőt,
A munkának kedvezőt.
Hogy tavakban viz legyen,
És a bor is bőviben,
Egy kosárral mind n tő,
Zsákkal a kalász telő.
Dúljon, fúljon a kufár,
Hogy a liszt nem drága már.
És örüljön a szegény,
Házas bár, vagy agglegény.

III.

Fecske.

Szeretnék fecske lenni, hogy
Szép ajkaidra üljek,
Hogy egyre csókolgassalak
És újra elrepüljek.
Szeretnék fecske lenni és
Hálósobádba jutni,
És vánkosoának oszkesihez
A fészketem felütni.

IV.

A féltékeny.

Inkább kívánom látni, hogy
A földre vérem folyjon.
Mintsem hogy az, ki kedvesem,
Más férfit megcsókoljon.

V.

Rút feleség.

Ezer forintot ha ki kap
S azzal rút feleséget;
A pénzt az ördög elviszi
S meghagyja a torzképet.

VI.

Kedves a közelben.

Ki közel éri kedvesét
Be vigan s könnyen élhet;
Álmából annyit nem veszít
És eszmát is kímélhet.

VII.

Furfangos eskü.

Esküdni kész vagyok neked
Boldog Szűz Máriára,
Ha nem mint lányt, de özvegyet
Megkérlek házasságra.

TÉLFI IVÁN.

* Az eredeti versmórtékekben.
** Hosszú szárazság idejénkor házról-házra járó gyermekek szokták ezt a dalt énekelni. Vezetőjük koszorúkkal van feldíszítva s neve Perperúna, vagy Perperia vagy Pyrrperúna. Ez valószínűleg az ó-görög per peros-tól származik, mely piperecsőt jelentett. — A dal elénkélése után egy koros vizet öntenek a gyermekek a Perperinára.

A GYÖZTES BERTÓK.

Elbeszélés.

Irta SIENKIEWICZ HENRIK.*

Lengyelből fordította: CSOPÉY LÁSZLÓ.

Első rész.

Bertók a csatában.

I.

Hősömnek a neve *Szlovik* Bertók, de mert neki az volt a természete, hogy ha szóltak hozzá, kimeresztette a szemét, szomszédai elkeresztelték «düledt szemű» Bertóknak. Annyi szent, hogy a fülemülével — jelentvén *szlovik* a lengyelben fülemülét — semmiféle rokonságban sem állott, de az is igaz, hogy fogyatékos elméleti képessége és a bámulattal határos epikai naivsága szerették meg számára a «Balga Bertók» nevet. Ez utóbbi neve a legnépszerűbbek közül való, s bizonyára erőll megemlékezik a történelem is, noha az ő negyedik neve, a «hivatalos», egészen másképen hangzott. Ugyanis a német fül nem ismer különbséget a *calowiek* (ember) és a *slowik* (fülemle) közt, a németeknek pedig vérükben van, hogy a barbár idegen neveket a civilizáció nevében átültessek kultur-nyelvükre: ennek okáért Bertók és az illető tiszt közt a katonai összeírás alkalmával illetlen párbeszéd keletkezett:

— Mi a neved? — Kérli a tiszt Bertóktól.

— Szlovik.

— Szloik?... Ach, ja! Gut.

És a tiszt úgy írta be, hogy «Mensch».

Hősünk Pognenbin nevű falubeli pór volt. Kőztudomásu, hogy a pózeni nagyherczegségben és a volt lengyel köztársaság más vidékein sok ilyen nevű falu van. Emberünk negyedrész telkén, házán és két tehenén kívül korlátlan ura volt egy hóka kanczának és feleségének, Magdolna asszonynak. Bertók a körülmények ennyire kedvező csoportosulása folytán, isten segédelmével és a népdalban kifejezett bölcseséggel, mely szerint:

Hóka lovam — feleségem Magda,
Mit isten ad — azt úgy is megadja,

nyugodtan élhetett volna; hanem hát tetszék a jó istennek háborut rögtönözni, a min Bertók szörnyületes módon megszeppent. Jött a «parancsolat», jött a behívó. Ott kellett hagyni a telket, a házat, és mindeneket asszony gondjaira bízni.

Pognenbin népe földhöz ragadt szegény volt. Bertók tél idején a gyárba járt dolgozni, és így támogatta gazdaságát; most pedig?... Isten a megmondhatója, hogy mikor szakad vége a francziákkal való háborúnak!

Mikor Magdolna asszony elolvasta a behívót, tüstént megeresztette pörgettyűjét ilyen formán: Hogy pusztuljanak el az átkozottak! Fusson ki a szemük világa!... Igaz, hogy te nagy bolond vagy... én mégis nagyon sajnállak.

A francziák nem fognak neked kegyelmezni, levágják a fejedet, vagy pedig...

Bertók átlátta, hogy az asszonynak igaza van.

A francziáktól jobban félt, mint a tüztől; és hozzá még a lelkiismerete is nyugtalanította. Mit vétettek neki a francziák! Minek menjen ő idegen országba, a hol nincs egyetlen atyafia sem. Pognenbinban lenni, ha nem is nagyon jó, de a mikor parancsolják, hogy induljon — akkor igazán megerzi az ember, hogy jobb itthon. Tehát mit tegyen? Ez a háboruba menés nyilván isten rendelése. Bertók megölelte feleségét, megcsókolta fiát, a tíz éves Ferit, keresztet vetett magára és kiment a szobából; Magdolna asszony is utána.

* Olvasandó: Sienkiewicz-nak.

** Olvasd: slowiek.

Magdolna asszony és a két fia rittak. Bertók pedig váltig mondogatta nekik: «Csendesebben, hé, csendesebben!» Így értek ki az ország-utra. Csak ekkor vették észre, hogy az egész faluban ugyanaz történik, a mi náluk. A falu népe talpon van; a merre a szem csak ellát, mindenütt csupa behívottakat látni. A vasuti állomáshoz igyekeznek, nyomukban az asszonyok, gyermekek, aggak és ebek sokasága. Bánat ül lelkükön; csak néhány legény pipál nagyban; egynehányan már be is csiptek; egynehányan danolja elrekedt hangon:

«Skrzynecknek aranygyűrűs keze
Nem forgat több kardot az ellenre.

Egyik-másik német jövevény pedig reszketve danolja a «Wacht am Rhein»-t. Ez a tarka sokaság, a melyből kivillan itt-ott egy-egy szurony ragyogása, zaj, kurjongatás, sirás és vonítás közt törtet előre. Az asszonyok zokogva ölelik katona fiaikat; amott egy öreg asszony fenyegetőzik a levegőbe; egy másik isten átkát hívja le az égből. Itt-ott bucsuszó hallik; a kuttyák vonítanak; a toronyban kongnak a harangok. Maga a prépost mond imát a majdan haldoklókért, mert kevés fog visszatérni azokból, a kiket most az állomás kisérnek. A háboru sokat vesz el, de keveset ad vissza. Az ekék elrozsdásodnak a fészker alatt, mert Pognenbin községe hadat üzent Franciaországnak. Pognenbin nem tűrhette III. Napoleon hatalmát és nagyon szívére vette a spanyol trón ügyét.

Harangzúgás kíséri a tömeget, mely már elhagyta a falut. Amott áll a szűz Mária szobra: jámborul veszik le fővegüket előtte. Por-oszlopok támadnak a környéken, mert az időjárás száraz, a nappal verőfényes. Az út két oldalán érik az aranykalászu rozs, zizegnek a kalások és a legcesekélyebb szellőcske is meghajtja a gabna-szárakat. A magas égbolton teljes erőből dalol a pacsirta.

Elérték az állomást. A tömeg szaporodik s jönnek a környékbeli falvak lakói. Van moraj és zugás, zsivaj és zajongás. Az állomás falait harci kiáltványok borítják: «Isten és a haza nevében» megüzenték a háborut. A honvédség fenyegetett hazáját, mezejét, asszonyait, gyermekeit, házait megmenedni. A francziák nyilván el vannak keseredve Pognenbin és a környékbeli falvak ellen, legalább úgy tetszik azoknak, a kik a kiáltványokat olvassák. A tömeg egyre nő. A váró-teremben oly nagy a füst, hogy elhomályosítja a harcias kiáltványokat; a zugás oly nagy, hogy a szomszéd nem érti a szomszédja szavát: mindenki beszél, kiabál és kezével hadonáz. A perronon erőlyes, éles és határozott német vezényszó hallik. Elsőt csegetnek; a távolból ide hallik a gőzgép zakatolása. A zaj egyre nő; mintha csak közlekedne a háboru.

Másodikat csegetnek. Minden keblet elfog a remegés. Egy asszony Ádámot kiáltja; nyilván a fiát szólítja. Az asszonyok szájról-szájra adják a kiáltást, mely a távolban már «Adam»-nak hangzik. Valaki azt kiáltja, hogy: «jönnek!» Egy harsány hang úgy módosítja, hogy: «Jönnek a francziák!» — és páni félelem szállja meg nemcsak az asszonyokat, hanem Szedán jövedő hőseit is. A tömeg ingadozni kezd.

A vonat berobogott a pályaudvarba. A koscsikból sapkák és piros hajtókák látszanak. Rengeteg sok katonát látni. A pályaudvar nyílt térein feketélnék a baljóslatu ágyúk és ragyog a szuronyok erdeje. A katonáknak mintha csak parancsolva volna a danolás; a vonal reng a hatalmas hangoktól és minden önbizalomtól és erőttől áradoz.

A téren sorba állítják az újonczokat, a ki teheti, bucsuzik. Bertók intett kezeivel, mint va-

lami szélmalom a szárnyaival, és kimeresztette szemét.

— No Magdolna! Isten áldjon meg!
— Oh szegény uram!
— Többet nem látsz engem!
— Többé nem látalak!
— Ezen már nem segíthetünk!
— Övjon meg a szent szűz....
— Isten megáldjon.... vigyázz a házra.

A feleség zokogva borul a nyakába.

— Segítsen meg az Ur!

Elérkezett a végső perc. Az asszonyi zo-

ki oldalain. Az asszonyi rivás tetőpontját éri, sokan betakarják a szemüket, mások a kocsi felé nyújtják kezöket.

— Isten veled Bertók! — kiáltja Magdolna asszony. — Aztán ne üsd oda az orrod, a hova nem küldenek. A szent szűz megoltalmaz... Isten megáldjon! Istenem, Istenem!..

— Vigyázz a házra! — felelé Bertók.

A vonat megindul, a kocsi egymásba ütődtek és gördülni kezdtek.

— Ne feledd, hogy feleséged és fiad van, — kiabálja Magdolna a vonat után futva, — Isten

garaitól megaranyozott templom-kereszt. Csakhamar eltűn a szem elől a hárs, és az aranykereszt aranypont alakjában tündököl. A míg ez a ragyogó pont látható, Bertók le nem veszi róla szemét, de a mikor eltűnt az is, rémület szállja meg valóját. Szinte érzi, hogy erejét veszítette, hogy elveszett. Félénken néz az altisztre, jól tudva, hogy Isten után egyedül ez uralja őt. Hogy mi lesz ő vele, azt az altiszt tudja, ő maga semmit sem tud: néz és nem lát, ébren van és nem érez. A káplár uram ott ül a lócán, lába közt tartja fegyverét és nagyban

ESTI 4 ÓRA 30 PERCEKOR.

ESTI 4 ÓRA 45 PERCEKOR.

Hoitsy Pál vázlata után rajzolta Dörre Tivadar.

A NYUGOTI EGBOLT NYÁREGYHÁZÁN 1883. DECEMBER 24-ÉN.

kogás, sirás és rivás elnyom minden más hangot.

«Isten megáldjon, Isten veletek!» hangzik minden felől... A katonákat immár elválasztják a rendetlen tömegtől, már beleolvadtak abba a fekete tömegbe, a mely négyzetet és oszlopokat képez amott, és gépies pontossággal mozog. Hallatszik a vezényszó is: «felülni!» A négyzetek és oszlopok szétválnak a közepén, keskeny szalagokban húzódnak a vonatokhoz és eltűnnek belsejükben. A távolban fűtül a gőzgép és sűrű füstfelhőket okád. A vonat is lélekzen kezd és szörnyeteg módra gőzereket bocsát

veled! Az Atyának és Fiának és Szentlélek Istennek nevében... Isten veled!

A vonat mind gyorsabban robot, magával vive Poggenbin és környéke harcosait.

II.

Zokogva tért vissza Magdolna asszony az asszonyok sokaságával Poggenbinba; a vonat pedig, a mely Bertókot vitte, utat vágott magának a távol messzeségbe. Ez a messzeség szinte vég nélkül terjed. Poggenbint már alig láthatni; kilátszik még a nagy hársfa és a lemenő nap su-

pipál. A füst szinte láthatatlanná teszi komoly, elégedetlen arcját.

Nem Bertók az egyedüli, a ki nézi őt: rajta csügg az ujonczok tekintete. Poggenbinban vagy a környékén minden Bertók maga magának az ura, maga gondoskodik önmagáról, itt pedig a káplár gondolkodik mindenki helyett. Ha a káplár azt parancsolja, hogy jobbra nézz, mindenki jobbra néz; ha a káplár azt mondja, hogy balra nézz, mindenki balra néz. Mindenki szeme azt a kérdést tükrözi vissza: «mi lesz mi velünk?» A káplár maga se tud többet, mint a többiek és nagyon örvendene, ha a felsőség

AZ OSZTRÁK PARLAMENT UJ PALOTÁJA. — A KÉPVISELŐHÁZ ÜLÉSTERME.

AZ OSZTRÁK PARLAMENT UJ PALOTÁJA A BÉCSI FRANZENSRINGEN.

megértetné vele ezt a kínos kérdést. Egyébként az ujonczok félnek őt megkérdeni, mert az ilyen háborus világban szigorúan bűnnak az emberrel. Hogy mi szabad és mi nem, arról sejtelmük sincs; egy szó cseng a fülkében, a melytől nagyon félnek, és a melynek mivoltát nem ismerik: a *Kriegsgericht*.

A bakák jól tudják, hogy mostan nagyobb szükségük van erre az altisztre, mint volt a fegyvergyakorlatokon, hiszen ő gondolkodik helyettők és nála nélkül egy lépést se tehetnek. Az altiszt megunt már a fegyvert tartani és Bertóknak nyújtja azt; Bertók visszafojtott lélekzetten veszi át a kincset és még jobban mereszt szeméit.

Bizony szomorú napok járnak! Még az altiszt is ki van forgatva valójából. Az állomásokon csak úgy szól a dal; a káplár vezénnyel, parancsol és káromkodik, hogy emelje tekintélyét; de ha elrobbog a vonat, elcsendesül minden és elhallgat a káplár ur is.

A vonat csak tovább zakatol, dübörög és sipol. Minden állomáson új kocsiakat ragasztanak hozzá; mindenütt sapka, csákó, ágyu, szurony és dsida látható. Csendes, fényes est borul a környékre. Napnyugaton bíborfény ömlik el; az égbolt magaslatán néhány könnyű rózsás felhő lebeg. A vonat végre nem veszen fel több katonát, de azért folyton továbbrepül abba a piros messzeségbe, mint valami vértengerbe bele. A nyitott ablakon át, melynél Bertók és más lengyel katonák ültek, látni falvakat, tanyaikat, majorságokat, templomtornyokat, fészükön egy lábón álló meggömbült golyákat, magányos házakat és meggyfa-kereteket. Mind ez piros színbe borítva gyorsan tűn el a szem elől.

(Folyt. köv.)

AZ OSZTRÁK PARLAMENT ÚJ PALOTÁJA.

Az a hatalmas épületsor, mely az osztrák székek- és főváros Ringnek nevezett körútjának két kanyarulatát, a Burging és Schottenring között terül s Franzensring nevet visel, néhány év óta nagymérvű építkezéseknek lön színhelye. Ez a pont és környéke tikrózi ma az osztrák kultúrát és a világfővárosi Becset leghívebben vissza. A nagyszabású középületek között itt emelkedik az igazságügyi palotán kívül még az új Burg-színház, az új egyetem, az új városház, góth-stílusú és a párisi Hotel de Ville-re emlékeztető modorával, s az új parlament, melyben csak az imént kezdte meg a reichsráth üléséit, meglehetősen nyomott és az ünnepélyes pillanat rendkívüliségének épen nem megfelelő hangulatban. Valamennyi új épület már rég érzett közűlést nyújt a fejedelmi város kulturai életében, az egyetemnek régi helyisége, a Wollzeilenak nevezett szűk utca táján, már-már roskadással fenyeget s tantermeinek berendezése is nagyon elégtelen, míg a régi reichsráth, a nagyszerű fogadalmi templom szomszédságában, inkább egy nagyborszerű kerti lakhoz, mint egy állami törvényhozási komoly hajlékhoz hasonlít, s az a hideg közöny, melyet a bécsiiek új parlamentjük megnyitása alkalmával tanúsítottak, mutatja leginkább, mily gyenge lábón áll ott túl még az alkotmányos közélet.

Most, hogy a remek épületesor, mely a bécsiak kitűnő építészeti művészkéről tesz tanúságot, készen áll s részben már át is adatott a közhasználatnak, alkalomszerűen tartjuk e monumentális művek egyik legjelentékenyebbikének, a parlamenti épületnek, képpel való bemutatását. Az új bécsi parlamentház építése 1874 őszén vette kezdetét, tehát kilencz évet vett igénybe, évenként mintegy egy millió forintnyi költség mellett. Ez értelemben tehát nemcsak egyik legeszebb, de egyszersmind egyik legrágább épülete is Bécsnek.

A híres Hansen Teofil, az épület tervezője és építője, kitől az új bőrze, a zene-egyesület palotája, a Heinrichshof s több más elsőrendű középület is eredetileg vette, sikerülten is oldotta meg feladatát, hogy az osztrák törvényhozási számára pompás csarnokot építsen. Kérdés csak az, hogy e fényes és ragyogó falak között

igaz és pezsgő politikai életet lehet-e majd kifejleszteni. A köz- és államélet iránti meleg és önkéntes érdeklődés oly nemzeti sajátosság, melyet csak evitzedek, sőt századok gyakorlata ad meg s melyet nem lehet millióikért megszerzeni, a hol az hiányzik.

Az épület stíljében elég szerencsésen van közvetítve az antik klasszicizmusnak formamessége a modern kényelmességi igényekkel. Mintegy 13,000 négyzetméternyi területet foglal el a díszes épület s hosszában 166 méterre terjed. Az impozáns tornáczon keresztül, tizenkét nagy márványoszloppal, az előcsarnokba juthatni, melyet nyolcz hatalmas ión oszlop emel talapzatán. Az aranyozott ión oszlopok harmonikuson olvadnak össze az oszlopok halványárga színével. Innen díszes márványlépcsők vezetnek a vesztibülbe s egyenesen be a rendkívüli szépségű peristylbe, mely a növényvilág csodáit feltűntető festett fölépe alatt huszonegy óriási monolith oszlopot foglal magában undersbergi vörös márványból. A csiszolt szürke padozat és a sárga foltos márványfalak mindenütt tükröként ragyognak. Jobbról esik ettől a képviselőház ülésterme, balról pedig az urakháza s mindkét felől oldalt, hosszú vonalban és szimmetrikus elrendezésben, a különféle irodahelyiségek, bizottsági és más üléstermek, miniszteri-, klub- és tanácskozó szobák, elnöki szoba, könyvtár, stb.

Pazar arany díszítés s a mindenfelől különös előszérettel alkalmazott élénk színeken kívül földszüül szolgálnak még az épületnek a szobrok és faragványok, melyeket mind kitűnő bécsi művészek készítettek. Leghatásosabb részlet azonban a Pilz szobrász által mintázott és Turbain által bronzba öntött nyolcz négyes fogat, melyeknek négy ló által vont kocsián a Béke istennője áll, kinyújtott kezében babéroskorut tartva. A Béke csoportozata 15 láb magas, a négy ló magassága pedig 10 láb. Egy-egy csoportnak súlya 115 mássa.

Bent az ülésteremben, melyet második képünk ábrázol, félköralakban emelkednek a képviselők ülőhelyei s szemben, az egyenes fal mellett, az elnöki emelvény foglal helyet. Ez emelvény mögött, ión három-negyed oszlopokból képzett tornác csúcsán áll az óra. A félkörhajlásban 18 kolosszális oszlop tartja a két karzati emeletet, melyek sötétbarna fából vannak faragva, s az alsó a páholyosorokat foglalja magába. Minden gazdag arany díszítéssel bővelkedik. A karzat fölött dús ezírfazatu rosette-főlepe veszi körül a színes üveg-mennyezetet, s a legapróbb részlet is művészi gondnal és stíluszerűen van kivite. Az ülések kényelmese és gazdag faragványokkal ellátottak.

Daczára a közel tíz milliónak, melybe az épület került, nem lehetett mindenütt valódi márványt alkalmazni. Ezt azonban a néző alig veheti észre, mert az utánaotók, melyeket Detoma készített, annyira sikerültek, hogy szinte lehetetlen azokat a valódiaktól megkülönböztetni. Megemlítiük még, hogy az urakházának ülésterme, szerkezetben úgy mint berendezésben, teljesen hasonló a képviselőház terméhez. A mi a bécsiéknél különös büszkeségére szolgálhat, az, hogy az egész munka, úgy a belső, mint a külső, az építész-, ács-, asztalos-, fa-, vas-, üveg- és kárpit-munka, mind osztrák iparosok műve. Vajha mi nálunk is szem előtt tartanák ezt középületeinknél s nevezetesen a magyar parlament tervezett palotájánál, melynek, mint Magyarország törvényhozó házána, csak ugyan nem volna szabad idegenek kezétől készülni el.

Az üléstermet föltűntető képünkön a képviselők csoportozatai között több ismeretes osztrák pártférfiura találunk. Középen, hátrátul kezével, a csehpárt hírhedt vezérfeje, Rieger áll, mellette kalappal kezében Zeithammer. Mindkettővel szemben Suess gesztikulál. A tőlük jobbra eső csoportozathoz az az elegáns, frakkos alak, szírlől, Hohenwarth, az egykori foederalista miniszterium feje. Háttérben az elnöki emelvényen Smolka, a képviselőház jelenlegi elnöke ül, előtte szónokolva Clam Rikhdá gróf, balra tőlük, az első padosorban, Taaffe gróf miniszterelnök, még erőbb pedig Dunajevszky pénzügyminisz'er látható. Képünk balszögletében, bent a padban, arczczal felénk fordulva Sturmot, a delegációk hadügyi előadója ismerjük föl, míg mögötte az a hármas csoport, középen Russot, jobbra tőle a lengyel Hausnert, balra pedig Dumbát tünteti föl.

MADÁCH IMRE LEVELE

ERDÉLYI JÁNOSHOZ.*

A.-Satregován, 1862. szept. 13-án.

Különösen tisztelt kedves barátom!

Nem tudom, emlékszel-e még azon időre, midőn Pesten mint egyetemi tanuló szíves jóindulatodra méltattál, midőn olaszországi utad-ból később egy darab lávával is megajándékoztál, melyet még mindig kedves emlékül őrzök. Ez, s azon körülmény, hogy könyvemet figyel-medre méltattad, bátorított a fentebbi bizalmas megszólításra.

Nem tartozom azok közé, kik a kritika előtt fölököt bedugják, vagy elbizakodásukban magukat annak fölébe képzelik helyezhetni; ezt már az is eléggé bizonyítja, hogy első kísérletemmel soha sem zaklattam az olvasó közönséget, s egyetlen munkámat is, mely napvilágot látott, csak akkor adtam ki, midőn fölébe kedvező ítéleteket hallottam olyanoktól, kikben megbízhatni hittem, s kik közt bizonynyal Te lettél volna első, ha lakásod körömtől oly messze nem szakaszt. S valamint az időn, a Telek-féle drámai pályázat bizottmányának motivált ítélete oly tökéletesen meggyőzött *Mózes* című pályaművem alapján hibás voltáról, hogy az többé napvilágot látni nem fog, úgy valószínűleg bírálatod megakadályozta vala, hogy megjelent művem sok fonák kiindulási momentuma talán sokakat megbotránkoztat. Mert, hidd el, soha az efemer dicőség hajhászása, de menyire tehetségem engedi, legfőlegb valami műbecsel bíráló irodalmunk gazdagításának szándoka vezetne írói pályára. De már ez mind késő. «Magyarország»-i cikkeit csak az imént vehettem s e soroknak cefája sem valami antikritika, vagy magamat szépitani akarás, csak egy oly vádtól való szabadkozás, mely már nem az író, de az embert terheli, és két félreértés kiigazítása.

A vád a szocializmust nézi, mintha én azt gúny tárgyaúl akarnám tenni. Egész művem alapeszméje az akar lenni, hogy a mint az ember istentől elszakad s önérejele támaszkodva cselekedni kezd: az emberiség legnagyobb s legszentebb eszméin végig egymásután cselekszi ezt. Igaz, hogy mindenütt megbukik s megbuktatója mindenütt egy gyöngye, mi az emberi természet legbensőbb lényében rejlik, melyet levetni nem bír (ez volna csekély nézetem szerint a tragikum), de bár kétségbeesve azt tartja, hogy eddig tett kísérlete elvesztegetett erőfogyasztás volt, azért mégis fejlődése mindig előbbre s előbbre ment, az emberiség haladt, ha a küzdő egyén nem vette is észre, s azon emberi gyöngét, melyet saját maga legyőzni nem bír, az isteni gondvisélet vezérlő keze pótolja, mire az utolsó jelenet «küzdj és bízzál»-ja vonatkozik. — Az egyes képeket vagy momentumokat aztán úgy igyekeztem egymás után helyezni, hogy azok egy bizonyos cselekvő személynél is mintegy lélektanai szükségéből következzenek egymásból. Mind ezt lehet, sőt felek, hogy egyáltalán utól nem értem. Csak azt akarom kihozni, hogy midőn a szocializmus gunyolásával vádolsz, akkor szabadság, kereszténység, tudomány, szabad verseny s mindazon eszmék gunyolásával is vádolhatsz, mik az egyes részeinek tárgyai, miket épen azért választottam tárgyaúl, mert az emberiség fejlődésé-

* Dr. Göcz József tanár ur szíveségéből közöljük az «Ember tragédiája» lángeszű költőjének ez érdekes levelét Erdélyi Jánoshoz, a mű-írózó és kritikus-hoz. Dr. Göcz ur, ki Erdélyi iratit tanulmányozásával és rendezésével foglalkozik, a jeles író hátrahagyott iratit közt találta e levél eredetijét. Erdélyi a «Magyarország» című politikai lap tárczájában bírálatot közölt volt az «Ember tragédiájá»-ról s a költő e bírálat egy-két pontjára — nyilvános válasz helyett — e barátságos magánlevélben teszi meg észrevételét. — Szerk.

nek főmomentumaúl nézem. Ilyennek nézem a szocializmus eszméket is, s azért állítam elő egy képen. Igaz, mindannyiban megbukik Ádám. De megbukik azon érintetem gyöngéinél fogva, melyek természetében vannak, melyeket csak isten keze pótolhat, az eszme folyton fejjik, s győz, nemesedik. — Ezzel csak az intencziót akartam menteni előttem, az embert akartam rehabilitálni magamban, korántsem a művészt. Inkább irtam legyen rossz «Ember tragédiájá»-t, melyben nagy s szent eszméket nem sikerült érvényre hoznom, mint jó Ördögi komédiát, melyben azokat nevétségessé tettem.

Még most a két tévedést jegyzem csak fel. Pháraóban nem épen József Pháraóját akartam festeni, csak egyet a számtalan Pháraó közül, kik nagytrótrekvő önérttel gulákat építettek, kik közül soknak neve is homályban van, s így a történeti ellentét mindjárt nem lesz oly merev.

Az eszkimó-jelenetben nem a végső éjszakra viszem az olvasót, jól tudom, soha a történet s emberi fejlődés nagy momentumai nem játszatnak le, de a jól-rosszul azon feltevésebből indulok ki, hogy a föld már annyira meg van hűlve, hogy az egyenlítő alatt van már csak egy keskeny lakható öv, s azon is már csak eszkimó-féle emberek tengnek.

Bocsság meg hosszú levelemért, mely csak irántad való igaz tiszteletnek tanujele, mert azok közé tartozol, kiktől félre értetni mint embernek legjobban fájna. Mint író minden szó nélkül fogadom bírálatodat, s igyekeztem azt jövőre hasznosítani. Egyébben legőszintébb tisztelettem mellett maradok

Igaz barátod
MADÁCH IMRE.

A KIRGIZEK ÉLETÉBŐL.

IRTA THURY JÓZSEF.

A mint az Altai hegység és az Ural folyó, másrészt a Felső-Tobol, Baraba pusztaság és a bokharai és khokandi khánság közt elterülő pusztaságra és hegyvidékre gondolok, meglevő lelkem lelkéi szemem előtt az öreg Ázsiának e vidéke, melyen a homok-tenger kővér legelőkkkel, a savas posvány tiszta tavakkal és folyókkal, a síkföld egyhangúsága a hegyek különböző alakulatu és növényzetü képeivel váltakozik. Látom Dél-Szibériának nomád fiait, a kirgizeket, kik évszázadok, sőt évezredek óta e pusztaságon barangolnak, menészik, gulyáik, tevé- és juh-jánok társaságában, nyáron a hegyek tetején és lejtőin, télen pedig a folyók és tavak mellett völgyekben. A határtalannak látszó dala-n (magyarul ózon viz) mellett egy aul (falu) tárul szemem elé. Tíz, tizenöt, vagy épen husz *satir* (sátor) van együtt, mindegyik olyan formán, hogy körben felállított, rásos és felül össze-hajló faállvány, kívülről szürke nemezzel, vagy nyírfahéjjal, belül pedig gyékénnyel van körülvonva, s ezen vakond-türeshoz hasonló alkottás tetején kerek nyílás (*sangirak*), mely a füst kibocsátására szolgál, a tüzhely épen a sátor közepén levén fölállítva. Egyik-másik sátor előtt, a forró homokra terített nemezen ül néhány mongol arczu kirgiz, a kik egészben véve hasonlítanak valamely pagoda előtt guggoló hindu istenekhez. Gyapjából, vászonból vagy bőrből készült, hosszú és bő tunikájukba burkolva, pipázva beszélgetnek a mindennapi dolgokról, vagy hallgatják Erkem Ajdar regéjét, vagy a Kara Köz Szulu-ról szóló szóp mesét. A khinaikához hasonló, hegyes, kupalaku fővegük báránygyapjából vagy czobolyból készült szegélyezettlen van ellátva. Minthogy már este van, a nyájak és gulyák haza terelésnek mozgalmas jelenetét szemléltem. Amott egy fiatal kirgiz üldöz alacsony, hosszú sorényú, nagy fejű lován egy, a ménestől elfutott szilaj csikót. Hogyan ül, milyen merészen vágat azon a lovon, azt hinné az ember, hogy lovára van növe! Már közel ért a csikóhoz, nyakába veti kezében levő *kuruk*-ot (huruk), hogy visszavezesse a hazatérő méneshez. Emitt egy nap-barnítottá arczu leány hajítja a kecskéket

(*eske*), elől jövőn a büszke magatartásu *szerve* (bak); míg a másik leány, földre süttöt sze-mekkel, feken vezeti tevéit. Az az erőteljes, izmos asszony karóhoz köt egy csikót, melynek anyját fejni akarja, hogy ennek tejéből majd kumiszt készítsen. Ez a fátyolos menyecske, a sátor mellett, már elvégezte a fejést, s most a még fehéren habzó tejet szűri a sásból készült szitán. Itt érkezik haza a *tarlau*-ról (legelő, tarló) Altin Baj gulyája, a mint a minde-nik tehén csipőjére nyomott *tamga* (billeg) világosan mutatja: míg a másik sátor felé közelgő csorda Karaszaj ulu Köbön tulajdona, a mit a tehének behasított fülei is elárulnak. A sátor mellett megkötött juhokról — melyeken a néhány napi kopálás meglátszik — megtudom, hogy gazdájuk a napokban meg fogja őket nyírni.

Ez a nép, mely *kazak*-nak nevezi magát s mintegy három millió lélekből áll, a nagy törökségnek egy olyan ág, mely az ő török-tatárság szokásainak, erkölcsének s életmódjának még ma is leghívebb képét mutatja. Testestül-lekestül igazi nomád, a kulturális állapot ezen fokának valódi mintaképe; a szilárd épületekben lakó, letelepült népeket betegnek vagy bolondoknak tartja. Legkedvesebb állatja a ló (*at*, vagy *lau*), melyre több gondot visel, mint saját magára. Aesthetikai nézete szerint a ló a legteketeesebb s legszebb teremtmény és a mongol faj is — melyhez a kirgiz tartozik — épen azért a legszebb emberi faj, mert a kiálló pocacsontok által némileg hasonlít a lóhoz. Ha két kirgiz találkozik egymással, a szokásos «*Aszalaum-agajkum*» — «*Ültekim észlelem*» — köszöntés után az első rendes kérdés: «*At, lau amgn-ba?*» «*Hátas és igás lovad egészséges-e?*» — Élelmők csupán *husból* és *tejből* áll, illetőleg a tej külön-féleképen elkészítéséből, úgy hogy nyári eledelek az *ajran* (író) és a *kumisz*, téli pedig a *sajt* (*kur*), melyet nyáron a sátor előtt szárítanak meg. A növényi eledeleket nem eszi meg a kirgiz, mert az ő nézete szerint a növények a *madarak és állatok* számára, ezek pedig az ember számára valók. Öltözködésükben az a sajátosság, hogy minél melegebb van, annál jobban felöltöznék; így a legforróbb időszakban lőbőrből készített *sube-t* (magyarul: suba) hordanak. Ruházatuk ezenkívül a *kelpen* (kődmén), *kepen* (köpeny) és *sapan*, továbbá a *balak* (nadrag), a *dambal bau*-val megerősítve, derekukon a *belben* (öv), fővegük a *kepes* és *tumak* (sapka), *silau* (a nők fejkendője), lábbelijük pedig a *sarik* (sar) és az *itik* vagy *saur itik* (bőr csizma).

Dél-Szibíria e primitív műveltségű lakóinak nemzeti szokásairól, erkölcsi életéről akarok néhány képet festeni. Azonban nagyon csalódol nyájás olvasom, ha azt hiszed, hogy új képeket fogsz szemlélni. Hiszen olvastad a hunoknak, olvastad a régi magyaroknak életét és nemzeti szokásait és így a kirgizekről vett festéseimnek alig lesz egyéb sikere, mint az, hogy a hunokról és régi magyarokról alakult képek most újra megjelennek lelki szemeid előtt. Én tehát — mondhatnám — csak másolatokat mutatok be s te unatkozva mondd: hiszen én már láttam ezeket a képeket. De ez az eredmény, azt hiszem, elég lesz nekem is, neked is.

Alkonyodik. A nap az imént bujt el ama távol kéklő hegyek mögé s már halvány sugarait is alig-alig látjuk. Körülöttünk minden csendes, még a Kojandi folyó hajjai sem susognak, s mi az est néma csendjében szemléljük az előttünk levő *aul*.... De mi ez? Az egyik szélső sátor feől zokogó hangokat hallunk s a mint jobban figyelünk, tisztán kivehetjük, hogy énekhangok. A sátor előtt felállított póznán fekete selyem lobogót lenget a lágy esteli szellő. Ez a gyászlobogó és a mély fájdalmat tolmácsoló énekhangok azt a sejtelmét ébresztik bennünk, hogy ama sátorban bizonyosan *halott-gyászolás* van. A kiváncsiság vagy érdeklődés arra ösztönöz bennünket, hogy menjünk a sátorhoz, megtudni a történetet. De vajjon szabad-e belépniük? szabad-e megzavarnunk a fájdalom kitérőit? Felve huzzuk szét a sátor ajtajának szolgáló függőnyt, s némán, ünneplés árzuval telve belépünk. A sátor jobb oldalán három nő találunk terdölő helyzetben, a mint nyereg, fegyverek, lőszerszámk stb. halmaza előtt hajlongva előre-hátra, a legtelje-

* A mohammedán «*Selam alajkum*» (örök üdv legyen veled) és «*Ve alajkum ez-selam*» (veled is az örök üdv).

(Vége követik.)

sebb öszhangban énekelnek. Hajuk ziláltn omlik vállakra, arczuk meg van hagyatva, hogy vér csörgedezik belőle; énekük dallama oly rendkívül zenei és annyira őszinte kifejezése a mély fájdalomnak, hogy mi is érzékenyülve szemléljük a jelenetet és hallgatjuk a vesztésig fölötti fájdalom ecsetelését:

Ragyogó fehér arcz-mat
A csontokig meghasogatom,
Csillogó fekete szememet
A könyözé-sel kivájom.

Minden vers végén jobban előre hajlítják testüket s egy-egy mély sóhaj ellebbenése után egy percnyit szünetelnek, hogy aztán újra kezdjek az egy óra hosszágú tartó gyászéneklet. — A jelenet látása emlékeztünkbe hozza Attila halála napját, midőn a hunok, gyászuk jeleül, megzaggatták és vagdalták hajukat s arczukat török hegyével meghasogatva, mintegy vérkönyeket sirtak, míg a világitprónak halotti ágya mellett nejei siránkoztak.

A sátorból kilépve, találkoznak az öreg Turdu Bek-vel, a ki elbeszéli nekünk, hogy a megholt, a kiért három neje gyászdalokat énekel, hat nappal előbb temetettet el s gazdag és tekintélyes kirgiz volt. Nem régen *barimta*-ra (rabló kirándulás állati zsákmány ejtésére) indult, megkérdezvén előbb a *kosszát* (jós), hogy szerencsés lesz e kirándulása. A tüzet meggyújtották, a hústól megfőztetett juh-lapozkácsontokat a kossza tűzbe tette s mikor kivette, a melegtől megrepesztett vékony esonhasadások irányai azt mutatták, hogy Kengir Baj *barimta*-ja szerencsétlenül üt ki. (Ilyen formán jóslották meg a hun sámánok Attila vesztését a champagnei sikont!) De ő nem hitt az előjeleknek s épen ilyen alkonyodási tájban lóra ült és az *aj balta-t* (magyar fokos, kis balta) véve, elindult. Amde siker nélkül, sőt vesztélyes sebet horvát tért haza. A *baksza* (varázsló, orvos) sokáig gyógyította, minden nap üldözte énekével a gonosz szellemeket *kobuz* (koboz) kíséretében, minden nap más-más juhot áldozott; de hiába, Kengir Baj meghalt, sirján fejfa emelkedik, melynek tetejére fel van tűzve a *taksza* (sapka).

Ha másnap, tehát a halálozás utáni hetedik nap, ismét meglátogatjuk e sátort, az *aul* népet összegyűlvé találjuk, mert ma van a halotti tor (*asz*, vagy *toj*), melyen bőven esznek-issznak. Majd elővezetik az elhunytak háts lovát, rá tessik gazdájá nyergét megfordítva, valamint ennek ruháit és sapkáját is, aztán levágják a ló farkát, mely mozzanatok azt jelképezik, hogy a ló is el van temetve gazdájával, s csakugyan az ilyen lóra nem szabad többé ülni. E közben a férfiak, különösen a *kosszak*, gyászdalt énekelnek, elmondva a megholtak érdemeit, derek voltát:

Ha vendég jött, marasztalta,
Kővér juht levágatta
S hogy tort adjon, megfőztette.
Az özevegnek és árvának
Ó felállított sátora volt,
Az özevegnek és árvának
Éltében élés-kamrája volt.

Azután zengik vitézségét:

A megfogott ellenséggel
Mint egy sárkány, úgy harcolt,
Mint a vérbő mártort acél,
A makacsul egy küzdött.

E tor látása és a gyászenek hallása eszünkbe juttatja Jornandes leírását Attila toráról, a mi közben megzendült a hún költők és vitézek gyászeneké, festve a hún király nagyságát és hatalmát, a ki, mint a legvitézebb nepek ura, előtte hallatlan hatalommal egy maga birta Szkhithia és Germánia birodalmait....

Ha uton hal meg a kirgiz, akkor is a nyergét megfordítják lován, s a ló farkát levágva, így haza vezetik. De előbb, még e század elején is, a meghalt kirgiznek lovát leölték, fegyvereit, stb. melléje temették — mint a magyarok; de a mely szertartás később oda tisztult, hogy a kirgizeknél levágják a ló farkát s az elhaltnak szerezit megfordítva rakták hátára, míg a magyaroknál néhány századdal előbb, az előkelő vitéz temetésekor a koporsó előtt vezették paripáját a sirig.

A halottgyászolás egy évig tart s napkelte és napnyugtakor egy-egy órai éneklésből áll. Ilyen gyászdalokat a nő, illetőleg az anya énekel férje és gyermeke halála esetén, a nő halálakor pedig felnőtt leánya, vagy ha ez nincs, legközelebbi nő rokona.

(Vége követik.)

A SZUDÁNI LÁZADÓK TÁBORÁBAN.

Kelet-Afrika muzulmán lakosai között, Kor-dofantól és Darfúrtól a Veres-tenger nubiái partjáiig, lázas forrongás uralkodik. A megjövendő profétának nevezett Mohamed Ahmed nagy győzelme fölkelte a tulnyomólag arab vérű harezias törzsből a hajlamot a kalandok iránt s újból feltámadt az a fanatizmus, mely egykor a mohamedán hatalmat világhatalomra emelte. Bármily gyéralkosságú és műveletlen is ez a vidék, lakóinak a harciassága és fanatizmusa a lázongást véressé teheti. Különben is Szudán népe, mely élénk rabszolgakereskedése által Bornuval s más nyugati tartományokkal, sőt a Niger partján lakó népekkel is összeköttetésben áll, igen gazdag s a hadviseléshez sok képességgel és föltétellel bír. Sikságain egyszerű a lótenyésztés, a nép között sok fegyverkovács van, kik a katonákat legalább a legegyszerűbb lándzsákkal és kardokkal ellátják. Van némi izlésük is e tekintetben. A törököktől meghono-

járnak a vidéken, hirdetni, hogy csakugyan ő az a megígért proféta, kinek feladata az izlam világot teljes mértékben átalakítani, ha kell, katonai erővel is, s a ki ki fogja vinni, hogy a proféta minden hívője egyenlő legyen s a mohamedán vallás és törvény váljék uralkodóvá a föld kerekén. A mohamedán időszámítás szerinti 13-ik század kezdete, melynek idejével kötötte össze egy régi homályos hagyomány mind-ezeknek előjöttét, véletlenül összeesik Mahomed Ahmed fölleptével s a hagyomány által élesztetett panizlamizmus a fanatizmusra különben is hajlandó sémi fajnál erős mértékben nyilatkozik. Mint minden más tettében, úgy itt is a harezias vágy és rajongás, a politikai függetlenség érzete s a panizlamizmus álmai összevegyülnek s valódi egységet e zűrzavarban csak a keleti ember egyénisége nyújt, mely egyén, különösen, ha hozzá még sémi eredetű, a világi és egyházi dolgok között válaszfalat vonni nem képes.

750,000-et teljes korúsgóktól fogva, 500,000-et pedig házasságuktól kezdődőleg.

Londoni vasutak. Az angol fővárosból minden 24 órában kétszáz vasútvonat megy el a különböző állomásokból s ebből 1600 vonat esik reggel 10 órától éjjel 11-ig. Ez idő alatt tehát 120 vonat megy óránként, mely számban a Metropolitan-Railway vonatai nincsenek. A 2200 vonat közül 1750 a város környékére, mintegy 30 angol mérföldnyi távolságra megy, 15 Skótszágba s 16 a kontinensre indul.

Az árnyképek (silhouette) a XVIII-ik században jöttek divatba Franciaországban s francia neveket az akkori pénzügyminiszter, Silhouette Istvánól nyerték. E pénzügyminiszter az ország rongált anyagi viszonyait minden áron helyrehozni iparkodván, többek közt elrendelte, hogy a régi arany és ezüst szíveket adják be a királyi pénzverőbe. Az új intézkedés miatt ingerült adózók igyekeztek a minisztert minden módon nevétségessé tenni. Ezért minden takarékosággal és általában csekély költséggel létesíthető új találmányok *a la Silhouette* nevet nyertek s az ép akkor divatba jött oleo árnyképeknek is e nevet adták.

A SZUDÁNI LÁZADÓK TÁBORÁBÓL. — EGY DERSVÍ, A MINT AZ ARAB FŐNÖKÖKNEK A SZENT HÁBORÚT HIRDETTE.

sodott itt a görbe kard, a saraczenóktól öröklötték a sisakot s a mell- és nyakvédet és paizsot.

Legjelentékenyebb erejük azonban a vallásos fanatizmus. Törzs és eredet tekintetében e népek nagyon különböznek egymástól, nyelvük is eltérő; de mindnyájukat egyesíti a közös vallás s az a különben tévedésen alapuló hit, hogy az araboktól erednek. Mondják, hogy az egyiptomiak szudáni birtokain mindenütt uralkodik egy titkos liga, melynek határozott célja volt kezdetül fogva, hogy e tartományokat Egyiptom hatalma alól kiszabadítsa. Mohamed Ahmed, ki dongolai születésű, Khartumban és Berberben hosszas ideig tartózkodott s házasság által a leggazdagabb és leghatalmasabb baggarai sojkákkal áll rokonságban, jelenlegi főnöke e titkos ligának s különösen számos dervis és fakíri fölött rendelkezik. Mint már volt alkalmunk említeni, maga is mint ilyen dervis szerzte meg népszerűségét, midőn a Fehér Nilus egyik szigetén egy barlangban tartózkodott. Fanatikus hívei jelenlegi győzelmét felhasználják az igazságra; buzgó mohamedán dervisek, miként az képünkön is látható, széljel

EGYVELEG.

A reklám Perzsiában. Egy tekintélyes európai utazó éppen akkor járt Sirászbán, midőn ott a kholera dühöngött. Egy alkalommal látta, a mint egy híres perzsa orvos talizmánokat irt e betegség ellen. Kíváncsiságból ő is kért egyet, s midőn otthon felnyitotta, látta, hogy az értelem nélküli ákombákomokkal van tele írva. Másnap azonban maga az orvos kereste fel s harmincz font perzsa édességet és két jnhot hozott neki, látlából, mivel a nép még nagyobb buzgalommal keresi fel őt, mióta látták, hogy a tudós európai is töle vett talizmánt a kholera ellen.

Angol hercegek jövedelmei. A walesi herceg 1862-ben lett teljes kora s a következő márcziusban már meg is házasodott. Az angol parlament 1863-ban két millió forint évi jövedelmet szavazott meg neki. Ezenkívül kapja a cornwalli hercegség jövedelmeit, a mi átlag három millió évi jövedelmet tesz ki. Összes jövedelme tehát kerek számmal évi öt millió. Nejének 500 ezer forint külön évi jövedelme van, a mi egy millió ötszázazerre fog szaporítani, ha túléli férjét. A királynő kisebb fiai, Edinburg, Connaught és Albany hercegek, egyenként egy millió kétszáz ötven ezeret kapnak a nemzettől és pedig

Tojásköltés villamosság által. Storbeck nevű berlini tudós érdekes készüléket talált fel, melynek segítségével villamosság által tojást képes kiköltetni. A készülék a szokásos fészekből áll, melynek fedelét az alsó lapon puha pelyhek borítják. Egyszerű villamos áram melegíti fel a fedelet s egy más készülék gondoskodik a szükséges nedvességről.

Családi arcképekkel ellátott levegőket használnak újabban New-Yorkban. Különösen a szerető anyák szokták levegőikre gyermekeik arcképét festetni bolhóknak öltözetekben.

A király tetteinek bírálatát Bajorországban igen nagy bűnek tekintik. Egy hírlapíró csak azért ítélt el két havi börtönre, mivel egy cikkben sajnálatát fejezte ki, hogy Lajos királyt oly ritkán lehet látni.

Természetes virágokból készült napernyők jöttek divatba Nizzában. A napernyő külső részét egészen elfedik a virágok, a tartó egyszerű bambusz s az alap finom fehér selyem, melynek alját csipkét utánozó fehér jászmin virágok képezik.

Egy indiai lapszerkesztő, lapja egyik számának elkészését azzal mentette, hogy szedői mind elmentek, hogy megnézzenek egy kivégzést, mely az nap történt.

BÉVED ESTÉJE.

Raja a Kis-Kunságban.

Irt a KISERL.

ét karacsony között csikorgásra fordult az időjárás, kelendővé lett a fűtenivaló. A nádas olyan keményen befagyott, hogy még a rakott szekeret is megbirja a jég. Kora reggel szinte facsarja a hideg az ember orra czimpáját, a tiszta levegőben úgy meglátszik a lehelet, mint a pipafüst: de azért, — ha kétszerre jobban esikorgogna is a csizmatalp a havon, — a dolog nem szenvedhet halasztást: ki kell vágni a nádat! Napfeljötté után a ragyogó levegőben reszketve tündökölnék, sajónak azok a csillogó gyémánt-szilánkok, melyek a lélegzet páráját ráfagyasztják a bajuszra, — s hirtelen úgy öszszerántják, hogy fáj is a töve. A dolgoz ember ennek oda se néz. Napestig: jó bunda a munka!... Hanem mikorra — alkonyatkor — hazabotorkál: olyan hideget visz be a fűtött szobába, hogy a kemence széles padkáján játszó gyerekek a meleg kuczkóba húzódnak előre. A legkisebb meg is ijed a dertől megöszült jég-csapos bajusztól, és csak akkor nevei el magát, mikor a nyájas szóról ráismer édes apjára.

— «Hát édes anyátok merre van, kis lányom?»

A nagyobbacska leány pacsit ad apja hideg, kerges tenyerébe, s mosolyogva néz fel a megvastagodott deres bajuszra.

— «Kiment a czoeczát megnézni, de mindjárt bejön.»

Itt is van már, és szíves készséggel akasztja föl a fogásra a zörgőre fagyott subát, és szerető aggodással szól:

— «Szegény apjuk! Tudom, hogy jól megfázott kend?»

— «Bizony, kedves szógám, mosolyog egy kicsit a lábam; de itt az enyhe helyen majd csak kienged.»

Toppant egyet-kettőt, hogy a zsibbasztó fázás kimenjen a lábából, s a melegtől csepegő jégesapokat leszedgeti bajuszáról. Az asszony kifordul a konyhára, hogy sebtiben kitálálja a kész vacsorát. Az asztal közepére teszi a kíváncsot az araszoló talát; a gyerekek is előbujnak a kuczkóból, s étvágytól csillogó ajakkal várnak, míg édes apjuk egy-egy szelet kenyérkét ad kezükbe, édes anyjuk meg teleszedi tányérait. A legkisebb apja mellé mászik fel a padra, s ott kuporodik le: a nagyobbacska a kemence padkájára tesz ki tányeritkaikat s állva eszegetnek. Az «ember» az asztal mellett, szem-

beülve az asszonynyal, a tálból kanalaz, míg meglegedve, jót húz a vizes korsóból. Evés után az asszony tenyerével kötényébe hártja a kenyérhéjat, — jó lesz a konyha eszerényen kívül szüköllő Bodrinak; — az ember előszedegeti a pipakészítést, csöndesen rágyújt, s a füstöt át szemmel tartja a vaczon hentergő közös fejű gyerekeket, kiknek csak a kacagó hanezurozásban fel-felugró lábszáraikat látja a homályosan derengő mécs világánál. Lassanként csöndesedik a gyerekek zajgása, s ó rákönyököl az asztalra és elgondolkozik melán szipákol.

Az asszony a konyhán takarítja az edényt, a kenyérhéjat leönti mosogató lével, s jöltartja vele a farkcsóvát, éhes Bodrit. Az enni siető kutya szaporra lefetyelése behallik a szobába; majd a polcra rakott eszerepény zörgése után, a gazdasszony «csiba ki te!» nógatására kioldalog a szájaszélét nyalogató Bodri is, — s a fakilincses konyhajító csattanásával tudja a gazda, hogy az asszony végezte dolgát.

Fejfel-lábbal összekeveredve aludtak el a vaczon a hentergőben kifáradt gyerekek, s bejövő édes anyjoknak első gondja, hogy a felémeles közben felrebillenő fejű apróságot szépen sorba tételtesse, gondosan betakarja a kék kanavász czibájú dunnával. Csak ezután veszi elő kerekcső rokkját a láda tetejéről, s letelepedve az alacsony fonószekre, megindítja a berregő kerekét. — Kiegett az ember pipája is, s a mit eszeiben forgatott, azon kezd a beszédet:

— «Ugyan édes szógám, jó ízűen eszik-e még az a malacz?»

«Tudj! isten édes apjuk; nincs rá panaszom. Van is még egy kis kukoricáskánk, marad még a tavaszi libáknak is egy pár vékányi.»

— «No, már én úgy nemztem tegnap, hogy nem evett ily olyan jól mint eddig!... Szól fontolgatd hangon a gazda. — «Maradtis előtte, pedig a mit otthagyt, attól nem javul.» — Megint elhallgat, mert az asszony nem szól... újra előveszi a pipát, s ráöltés közben olyan tanácskérő-forma hangon folytatja: «Jobb volna tén már levágni!»

Az apjuknak ezt a kerülő uton tett, féljé-meddig határozatlan javaslatát indokolja a do-log gyöngéd természeté, mert ő tudja legjobban, milyen gondtal, — mondhatni szeretettel, — ápolta s dédelgette az anyjuk ezt a malacot! Mikor zsákban hazahozta a hetivásárról, a hol bizony nem a drágább kereset, olyan görhes, kö-csöz, nyikorgó állatocská volt, hogy ő rá se szeretett nézni. Nagy volt a feje, nagy a pocakja, föléle gerbe a hátagerince! Még Medardusker is olyan reszketve kuezorgott a konyhaszerény előtt, hogy elunta a nyavalygását hallgatni! Igaz, hogy most már olyan kövér, hogy szeme is alig látszik, jóllakás után egész naphosszat csönd-

sen fekszik, s ha az asszony elébe teszi a kukoricáz kerek feteleköt, akkor is csak erőlködve bír a rövid első két lábára feltápaszkodni és csak üldögélve csemesegéti a kukoricát! Mig csak jól nem lakik, az asszony ott guggol előtte, a gyerekek meg hízelve vakargatják kövér oldalát. Mind eszébe jutott ez az embernek, mi-alatt-a szótalanul fonó feleség választát várta.

— «Szegény pára!» — Szól az asszony só-hajtra. — «Biz én sajnálom! Olyan okosan rő-főg rám, mikor az emnivalóját viszem felé.... Aztán meg....»

— «De ha már nem eszik!» mondja az ember határozottabban hangon.

— «Igaz!» — felel az engedő asszony. — «mintha egy kicsit fogvatkozóban volna szegénynek az apetusai!»

«Meg hát, — nem vagyunk vele meges-küdve.... Előbb utóbb csak az lesz a vége, meg egy kis friss kalbász is jól esne ám már hékam!» Mintha az asszony is helybenhagyó-lag bólintott volna — vagy talán csak az Orsót nézni hajtotta le fejét?

— «Sohse gondolkozz azon» — szól az ember határozott hangon, — «hiszen tudod, hogy a Lebőz komák embőrségit is vissza kell adnunk; mert a tavalyi béved estére elhittak bennünket. Ugy dukál, hogy az idén meg ök legyenek nálunk!»

— «Ha kend gondolja édes apjuk, — hát én nem bánom.»

— «Hát csak készülj hozzá holnap; hol-naputánra ítszólítom segítségre a komát is; ketten ellátjuk mi azt takarosan! Hadd lám csak! hol a kalendárium? A'biz a! holnap után szombat, hétfőn Szilveszter napja. Épen jó lesz; most disznótort se csapunk, hanem ellakjuk a béved estét!»

Biz' ez nagy fenékkerítés egy malacz levá-gásáért; statáriumkor ennyi beszédre három em-ber is elítélnek. Könnyű nekik! Akasztófárávaló van elég; de a szegény embernek egy malacz-kát adott az Isten! Soká kellett a kaszát-kapát húzni, míg a görhes malaczból kövér disznó lett!

De hát végre: ki van mondva a szent-tenczia!

A szuszogva alvó kövér malacz álmodik az édes, ropogós kukoricázról; s másnap reggel is bennülő, apró szemével bizalmasan pislog a gazda felé, a ki a ház végében levő szin alatt, forgókővön köszörről a bárdot, és a fényes disznóóló kezt. A gyerekek is nesztét vettek a kászolódásnak, s az a boldog közölök, a ki a köszörrükövet forgathatja. A konyhából kihallik a famozsár zuhogása; sőt, borsot tör a gazd-asszony a holnapi napra. A malacz rendes évé-idejéig flegmatikus filozófiával hallgatja a szo-katlan zajt: de végre megeheze, nagy nehezen lábra tápaszkodik, eldöcög a konyhaszerényhez, s előbb csak kedélyesen rüfögve, majd türel-metlenül nyikorgva, s a eszerény rácsát is orrá-val döfölvé sürgeti a megszokott emnivalót.

Pedig hibája nyújtja szóbeli instanciáját! Kimondták rá a szentencziát; vége a gyöngy-életnek! A gazdasszony természete is megválto-zott, s mérgesen fogja a czirokséprűt, és kemény nyelével orron útvé az alkalmatlan folyamodót, goromba «kuss el innen!» kiáltással utasítja el.

De hogyan ne jönné ki türelméből a disznó-öléshez készülő gazdasszony! — A sok baj-ban azt se tudja, hol áll a feje! Meg ezek a dolo-gnak aggató, lábatlankodó gyerekek! Oh hogy az Isten sohase — büntesse meg őket! Micsoda sivities az? De bizony félbe kell hagyni a dolo-got, hogy azt az izgága, vásott Jancsi kölket hátba pu'antsa a tenyerével! Jaj uramfia! — A semmirevaló teletömte törött borssal a piczi lány száját! «Oh te pokolra se való! — Ne!» Puff! — jól hátba nyekkent a Jancsit; ennek a szíven is erőt vesz az érzés, s tele torokkal el-kezd ordítani mint a szája-égett. A malacz a konyhaszerényen bevisit, a Bodri beleugat az ékes harmóniába, s kerekedik olyan veszedelem, hogy az «ember» ijedve szalad fel az udvar vé-gében levő veteményes kertből, hová egy kötél pörköléshez való szalmát vitt. A Bodrit oldalba rugja, a malaczot fejéről lekaptat kalapjával po-fonúti, s odabenn hirtelen áttekintve a veszedel-mes környúlálást, beleszól az anyjuk feje fölött összezsúposított zivatarba:

— «Kuezkóba gyerek!»

A megrezzentett apróság egymás hátán ta-karodik a kijelölt mentésárba, s ott szepegeve kuporodik egymás mellé....

* Nálunk, a Kis-Kunságban, így bévezik az év utolsó estéjét, melyen bőven lakmároznak.

Másnap, a szokott időnél is korábban, — mikor híre sincs még a hajnali pityumatnak, — mésezt gyújt az asszony, és elkészíti a főlőstökörre való. Az «ember» már régen kinn téblál a jószág körül, a Bodri pedig farkeső-válva sürgő-forog, s örvendő nyafant néhánnyat, mint mikor jó ismerős érkezik a házhoz. Csakugyan betoppán a komámuram.

«Sok szerencsés jó reggelt! Kedves egészességükre kívánom az éjszakai nyugodalmat!»

«Köszönjük; hasonlóképen kívánjuk kigyelmednek is! Tessék befűlkerülni kedves komám uram! Mondja a szíves hangú gazdaszony, és vendége körül sürgő-forogva, kötevényel helyet törül neki az asztal belől, a fal mellett nyuglőzködő padon. «Ereszkdjék le kigyelmed mi nálunk!»

«Hát a komám? Talán megdezertált?» kérdi trefásan az elhelyezkedő vendég.

«Ugyan már hogy gondol olyat!» — mondja a mosolygó asszony. — «Kiment biz az, a boryuekakát ellátni.»

Ez alatt bekerül a gazda is, és kezét nyújtva szívesen köszön:

«Isten hozott, kedves komám!»

«Magam is iparkodtam, hogy szemembe ne süssön a nap, meg ránc ne melegegjen az idő!»

«Ha csak a disznópörkölésnél nem; mert ugyan keményen fogja!»

«Most van az ideje, nem a kánikulában», feleli a koma.

A beszélgetés nesze fölveri az apróságot is, kik ásitotva, kerekre nyitott pislogó szemüket öklöskeikkel dörzsölik, s azon kőzösen lemasznak a vaczokról, s körülfogják keresztapjukat, hogy megbámulhassák a csizmaszárba szurt és disznóölő kését.

«Tessék komám uram!» — kínálkozik a szíves gazdaszony, — «ne vesse meg a szegénységünket!» — s elébe tolja a pogácsás tálat. — «Ugyan apjuk, vegye fel már a palinkás butykost! Használják kigyelmeit kedvőkre! Hát a komám asszony?»

«Ő is itt lesz, mire a szükség kívánja!» mondja a koma, és szájahez emeli a szűk nyaku butykost, ráköszöntve még egy jó reggel-kívánnással a szíves komákra.

Az asszony a szájától gyerekhadat fölkergeti a vaczokra: «Nem szegélytek ilyen kőzösen ide állni? Ne szóljon meg komám uram, de biz én nekem még nem volt riérő időm, hogy kitakaríthattam volna szegénykéket!»

Ezen mentség után a mint látta, hogy foganatja lett a szíves kinájának, magokra hagyja a falatozó férfiakat, és a konyhán tüzet rak, tesz-vesz, hogy kéznél legyen minden, a mi szükséges.

«Zsiros lesz-e, komám?» t. i. a malacz.

«Tudj! Isten! mindig jóval élt, csak nem esal meg — talán», feleli a dicsekedni nem szerető gazda.

Megered köztök a beszéd, s folyik a falatozás alatt, míg a vendég be nem csattantja bicakját.

«Köszönöm a szívesseget! Hanem már most lássunk hozzá!» mondja a készülődni kezdő koma.

«Ejnye! Tessék még komám uram! Bizony sajnálom, hogy nem telik másképp!... De szívesen kínálom, a mit az isten adott!... Még egy pár falatot!» mondja a betekintő gazdaszony.

«Köszönöm a szíves kináját, de mindenképen elegendő volt; meg a malacz majd el is unja a várakozást!»

És felszedelőzködve kimennek a hőlágitotta udvarra. Mind utánuk menne a gyerek is, de édes anyjuk visszatértelet őket, s őket csak padra mászva, az ablakon keresztül hallgatják a lefűlt malacz visítását, mely néhány perc multán halkan csendesülő hörgésben enyészik el.

Oda kinn a tiszta fazékban felfogott meleg vért szaporán kavarja a gazdaszony, hogy meg ne aludjék: — s oldalba is rugja a száját nyáló, farkesővaló Bodrit, hogy ne aggasson a lába alatt.

A fűlet-farkát eleresztett malacz nyakáról leemel a szorító tétért a böllér tisztet végző koma, s meleg vértől párolgó kését hozzátörli a kiszívott malacz borsos sósra odamozgató. Gondja van a malacz gerincén nőtt sörtere is; s azt kiszagatva, komasszonya hóna alá nyomja, hogy vérvávarás közben is bevihesse a konyhába; majd megkötí meszelőnek valami

zigányasszony. Lajtörjára hemperitik a rengő hasu malaczot, s a csikorgó havon lehuazzák az udvarvegeben levő kertbe, hol készen várja a pörköléshez alkalmas száraz szalma.

Itt hasra fektetve szépen kinyújtóztatják; az állát föltámasztják tégladarabbal, zizegő szalmával beterítik, és szél ellenében meggyújtják rajta. A lángra lobbanó szalma világa ki-kivillanja a szürkületi kezdő hajnal kódéből a szomszédos házak fehér falát; a lobogó láng magára felcsapodja a szalma könnyű parázsát, melynek ragyogó sziporkái ide-oda lebegve enyésznek el a piszkafákallal forgoló két sötét alak feje fölött.

A tűz világa hiában birkózik a kódos, sötét háttérrel; alig bír belőle néhány lépésnyit bebagyogni: hogy a többi annál homályosabbnak maradjon. Ebből a homályból hirtelen kibukkan a három didergő gyerek, és szemeket kezökkel árnykolva gyönyörködnek a ragyogó tűz melegében. Eszükbe se jut sajnálni a szegény cöcözt, melynek oldalát oly sokszor hizelegve vakargatták!...

De álljunk meg itt! Hiszen nem vagyunk mi böllérek! Majd eligazítják őket a magok dolgát, mi pedig inkább nezzünk be a béved-esti vacsorára!...

Ez az esztendő utolsó estéje! Délutáni négy órakor melán megkondul az imára hívó harang, s a homályos, hideg templomban fölzeng a hálának az élvezett öröme, s az elmúlt fájdalomtól egy enyhítő sóhaj szabadtja meg a jövő felett reménykedő szívet!

A béved estéje: a mult év bánatának temetése: s a betemetett siron túl kel a jövő reményének feltámadása: az új esztendő! Sok helyen szűk ilyenkor a ház a rakásra gyűlt sok jó embernek: de azért szorongva is megfernek; pedig a poczokos banyakemence is éreteti befűtött voltát, mert az ő forró kebelében sül, sistereg, pirul a vacsorára való sok jó falat. A gazda is csapra ütötte egyetlen hordó borát, s a csordultig tele eresztett zöld mázas kancsót odaállította a tiszta fehér asztalra szellett s tányérral körülkötött asztalközépre, hogy kínáláskészen fogadhassa kedves vendégeit.

Kis vártatva érkeznek is csapatosan, mintha csak előre összebeszéltek volna; s a konyhatűztől nekiperült gazdaszony szíves szóval tessékeli őket a szobába.

«Isten hozta kigyelmeit!» — szól az örvendő gazda.

«Megéreztek a kémény szagát; meg a szíves hívásra nem állottunk betekinteni. Adjon lsten szerencsés jó estét!» — Mondja az elől bemenő bátyám uram.

A gazda alig győzi viszonzni a sok jóeste-kívánsát s mentegődszve mondja:

«Hát ha nem is volt érdemes a fáradságra? De már csak cizhelődjenek le kigyelmeitek!»

Le is cizhelődnek. A felesleges gunyát felrakják a magásra vetett ágy tetejére, s mikor ezen ástetek, a gazda rájuk köszönti a tele kancsót.

«Öblítsék le kigyelmeiket az uti port», mondja trefásan.

«Azt őcsém letemette a hó, hanem idejővet egy szunyog repült a számba, biz azt jó lesz kiblíteni, hogy meg ne esipje a gégemet!» Váltja fel a trefát a kancsót fűtő fogó bátyám uram, s e megnevetett trefák után sorbajaratják a kancsót, huznak is belőle: de csak módjával, mert nem illenek böcsület fogytáig cselekedni a dolgot.

A komasszonyok dehogy állanak meg, hogy a konyhára ki ne nezezen egy kicsit segíteni a tállásnál. No meg a kíváncsiság is megmozdul bennök, vajjon foszlós lesz-e a béles? omlós-e a pogácsa, vastag-e a görhön? stb. A konyhán végbement tállás után kitárl az ajtó, s a tele tállakkal együtt betödul az étvágygerjesztő illat.

A háziasszony le se ül: az ő tiszte a kínálgatás, azzal mutatja ki a szívesseget. Ha valamelyik vendég már nem vesz a tállból, arra ráfogja, hogy nem tud a szájíze szerint főzni! Híjában minden szabadkozás! Csak még egy pár falatot! Ebből a bélesből, vagy a pogácsából! Hiszen nincsen olyan rakott szekér, melyre meg egy pár ujjával ne lerne! A kancsót is tétül-fordul; ha kiürül, telehozzák, megered a vidám beszéd is, a félig ürtől tálak ott maradnak az asztalon, hogy a kinek tetszik, «használja» kedve szerint.

Egyszer csak beleszól a hangos beszédbe az öreg bakter bugó túlke. A Bodrival együtt minden szomszéd ebe ugatni kezd... A szobában levők is elcsendesednek, mert épen az utca havára kivilágító ablak alatt állapodott meg az öreg Gergő bácsi, és ott fujja, még pedig dupla szuszszal.

«No ni!... Ha jól fujta az öreg, vége volna ennek az esztendőnek!»

A vén bakter vágyva pislant a világos ablakra, indulatosan összebb rántja mellén a foltos szűr... ..

«Kutyának se való hideg idő!» dörmögi magában. — «Fujnátok csak idekinn, — volnék én meg odabenn!» Tovább akar bandukálni, mikor a gazda megzörgeti az ablakot, s kihallik szíves hangja:

«Kerüljön belől egy szóra Gergő bácsi! Nyisd ki anyuk az utcaajtót!»

«Tán valami baj van oda benn?» Kialt az öreg az ablakra.

«Az ám, csak jöjjen be kigyelmed!»

A mint a szobába lép, a gazda kezébe nyomja a kancsót.

«Isten áldása legyen a kigyelmeitek munkáján! Adjon az ur lsten boldog új esztendőt! Kívánom mind közönségesen!» Nagyt huz a kancsóból, majd oda ültetik az asztalhoz, kínálják szívesen, ő szabadkozik egy kicsit, de azért csak hozzálát az evéshez.

«Bizony majdnem örövel kelt kigyelmedet behuzni!» Szól a gazdaszony.

«Hej hugom asszony, furcsa sor az én hivatalom!... De meg nem tempóm az áhítóság!»

De biz ő azért sorra veszi a tállakat, kínálást se vár, lakozik kedvére, hogy szinte öröm nézni.

«No édes őcsém uram: csak azt mondó vagyok én» — szólal meg a jóllakott bakter

«ha minden éjjel ilyen dolgom volna, mint most, nem volna szebb hivatal a baktersegnél! Köszönöm is a szíves jó akarattját kigyelmeiteknek! Adjon helyette a Főlséges Ur lsten ezernyit ebben a feltétő új esztendőben!»

«Része legyen benne kigyelmednek is!» köszönti vissza a gazda.

Ujból körüljár a tele kancsót, Gergő bácsi tódítja a sok trefás beszédet; már most a «hivatal» se háborgatja, hogy a meleg helyen kiengetett túllók bugásával megugattassa az eresztett alatti fűző kutyákat... Nem mozdul ki a jó helyről; ugy is ki tudja, esztendő ilyenkorra ő fujja-e még az új esztendőt, vagy más?!

«Ugyan szógám, hociéde azt a tamburát onnan a mestergerendáról, hadd verek rajta egy talpalávalót!»

Kétszer se kell mondani. Egy fürge legényke felugorva, könnyen lekupja, s odateszi az asztalra az öreg elébe. Ért ő ehhez is, s olyan taktusosan kipengeti a nótát, hogy széles jó kedvökben örege-aprja tánczra kerekedik, s ujjongatva rakja a ropogást. Eszre se veszik, hogy rájuk virrad, csak mikor felhagynak a tánczozal, akkor hallják az ablak alatt új esztendőt köszöntő, kántáló gyerekek énekét:

Új esztendő — vigasszgerző
Most kezd ujulni;
Vigassággal köszöntött be,
Nem kell búsnulni!
Örvendezzél jó kedvvel,
Bübanatod felejtél el;
Megáld az lsten!

Az asztalon levő maradékból bőven jut a kántálóknak is; hanem már most csakugyan itt am az ideje a huzamenésnek! Híjában is marasztja őket a szíves gazda és gazdaszony, elbucsznak, s még az utcaajtóban is kíváncsiak a sok számos boldog új esztendőt.

AZ ÉG PIRKADÁSA.

November 27-ike óta sajátságos, eddig sohasem látott, s a történelem tanúsága szerint őseink által sem észlelt égi tűnemény foglalkoztatja Európa tudósait. Az égbolt nyugati része kevéssel naplemente után csodálatos fényben gyulad ki. Rózsaszínű pir borítja el az eget,

sajátságaira nevez egészen elűt az alkonyirtól, olyannyira, hogy néha egyszerre lehet látni mindkettőt egymás mellett. Ugyanez történik reggel a keleti égbolton. Körülbelül egy órával a napkelte előtt az égbolt elkezd vörösdönni. Ugy tetszik, mintha finom rózsaszínű fűtöl borulna, vagy inkább szővődné reá, eleinte vékony, igen átlátszó, melyen keresztül az ég közönséges színe kivehető, azután vastagodó, mely magát az égboltszövetet borítja, de keresztül engedi tündöklenni a csillagokat, a nélkül, hogy bármilyen változás állana elő fényökben. A rózsaszínű pirkadás fényerőssége meglehetősen erős, letűkrözdök a falakon, épületeken, melyekre sül, megvilágítja a hegyeket, fákat, bokrokat, s jóval erősebb visszfényt támaszt fel, mint a minőt a közönséges, de jó erős reggeli vagy esti pirkadás.

A csodálatos jelenség Európán kívül is észleltetett. Egyes helyeken előbb tűnt fel mint nálunk, máshol ismét valamivel később. A Csöndes-óceán szigetvilágában szeptember hónap eleje óta gyönyörködtek benne, Kelet-Indiákon nem kis remélésben tartotta az embereket az egész ősz folyamán, ellenben Közép-Ázsia különféle vidékein csak a legutóbbi időben mutatkozik. Ugy haladt el utjában a föld körül, mint valami vándor panoráma, nem is gyorsabban, mint a hogy gőzhajóink vagy vasutaink elhőztak volna.

A tűnemény szennazációt keltett mindenütt, a hol föltetszett. A nép az égi akarat csodás kijelentését látta benne, s hozzálátott ezen akarat magyarázatához — az alomhüvelyezés teóriájának utmutatása mellett. A tudós világ, mely mindennek okát keresi, egy érdekes tárgyat látott benne tanulmányozása számára, s megpróbálta rajta eszközeit, hypothéziseit, kész tudományos elméleteit. Az eredmény egyforma volt mindkét részről, a nép és a tudományos világ eldöntetlen kérdés előtt állanak ma is.

A mellett nem hiányoztak pontos, a részleteket szem elől nem tévesztő megfigyelők sem, a kik meglettek a tűnemény lefolyásának minden fázisait, s számot adtak arról, a minek szemtanúi voltak. Érdekes följegyzéseket birunk részről, melyek által képesek vagyunk legalább negatív következtetéseket vonni a tűnemény természetére. A mi tudjuk is megmondani, hogy mik annak okai, tudjuk, hogy mik nem okai. Legalább sok oly körülményre tudunk rámutatni, melyekből a tűneményt kimagarázni szerették volna, de a melyekről ma már tudjuk, hogy azzal semminemű lényeges összefüggésben nincsenek.

Angliában — a hol oly élesen szoktak megfigyelni az embereket, kivált az utóbbi időben, mintha nagyot haladt volna a nemzet ebbeli képessége — már az első esteiken észrevették, hogy az égbolt elvörösödése bizonyos periodicitást mutat. A rózsaszínű fűtöl, mely azonnal naplemente után az égboltra vonul, egy néhány pillanatra eltűnik azután támad egy második, szebb, tündöklőbb mint amaz. Néha egy további megújulás is észlelhető, nem mindig, de a mikor előtűnik, annál fényesebb.

A megfigyelések, melyeket azóta tetetünk, néha épen napról-napra, csak megerősítik ezen angol észlelők leírásának helyességét. Naplemente után néhány perczel van a megkapó szeneriának kezdete. Pestmegye pusztáin, hol sok körülmény nagyon elősegíti az észlelést, igen fontos megfigyeléseket lehetett tenni, különösen mult hó 24. és 31. között. Alighogy a nap utolsó sugarai elhalványodtak, nagyon karakterisztikus, fehér fény borította be a nyugati égboltszövetet. Inkább tejfehér volt ez a fény, hasonló ahhoz, minő a homályosan köszörült üveg, ha elektromos fény világítja meg felső felét. Kisse bántó a szemnek, legfényesebb alól, sötétető fölfelé, hol lassan, észrevétlenül folyt össze az égbolt azurjával. Ez a fehérség lassan elkezdte változtatni a színt. Zölde-sárgás árnyalata támadt alul, felül változatlan maradt. Ugyanakkor egészen függetlenül az színváltozástól, mely alól végbe ment, jóval föntebb gyöngye pirosodás kezdett támadni. Ha az égboltszövetet a tetőponttól egész a látóhatár széleig 90 részre képzelt elosztva az olvasó — mint a hogy így a nevezett fokokra osztani szokás — akkor körülbelül 15 ily fok magasságában jelentkezett az első pir.

Néhez leírni, hogy az minő volt. Mintha gyöngye piros gőzök támadtak volna, s úgy vastagodtak és terjeszkedtek volna szét, mint a

hogy a nyári felhő, a cumulus keződni szokott. Nem telt abba csak néhány percz, s meglehetősen intenzív, egyenletes szín borult az égboltszövetre, egy hajlott szivárvány alakjában, melynek két szára közé van befoglalva az a hely, a hol a nap aláhanyatlott, s a hol az előbb fehér fény egyre erősebben kezdett sárgulni. Nem is fehér az a többé, a színekben túl a zöldről, a sárga felé van a helye, a mit úgy nevezünk, hogy «vieille or». Aztán még sárgább lesz, citrom-sárga, később vörösdök. Átmege a narancssárgába, azontúl is tart a vörösdös. Alul mindig sötétebb, mint felül, itt tart még a narancssárga szín halványabb árnyalata, alul átment már a sötétető sáfránysárgába, s aztán igen hamar még sötétebbé válik: s egészen hasonló lesz a szín a tűz lobogó lángjához.

Mindez néhány pillanat műve. Az ember behunyja szemét egy-két perczre, s mire felnyitja, más színárnyalatokban gyönyörködik. Az alatt pedig az a felső, szivárványalakú hajlott pirosas öv, — mely nem változtatta színét, s egyformán rózsapiros maradt, — csodálatos helyváltozást vitt végbe. Lassanként lefelé kezdett vonulni. 4 óra 30 perczkor még oly magasan állott, hogy a Venus csillag alatta volt, alig öt percz múlva már ott volt kellő közepében, egy újabb öt percz, s a Venus föltéte állott már az övnek, mely lefelé vonult, ráborult az alatta levő, eleinte fehéres fényességre, mely az imént leírt csodálatos színváltozásokat mutatta. Azután alámerült egészen, mire alul az égalja sötétes vörös színt játszott, a rózsaszínű pirkadásnak nyoma sem volt látható többé.

De minthá meglevenedetett volna az egész nyugati ég, s mozozni kezdett volna rajta minden, néhány percz múlva új, csodálatos látvány jelentkezett. A ködök alól, melyek a látóhatár legalsó szélén mozdulatlanul megültek volt, — de a nélkül, hogy a tűnemény lefolyásának szemléletét akadályozták volna, — egyszerre csak sugárpamat alaku kilövésekben tört elő a rózsaszínű pirkadás. Mikor a nap rendes körülmények között alámerült, így szoktak előtörni végső sugarai. De most ezek a sugarak rózsaszínűek voltak, s a nap már jó mélyen a látóhatár alatt. 4 óra 45 perczkor még csak egy-néhány ilyen sugárpamat volt látható, csakhamar vastagodni, terjeszkedni kezdetek azok, összefolytak egészen, a rózsaszínű pirkadás elborította az egész égaljat, főleg a fölébb hatolt (holott előbb lefelé szállott volt) s alig néhány percz alatt mintha felgyújtotta volna az egész nyugati eget. A fény egész addig a pontig hatolt csúcsos ív alakjában, a hol a Sas csillagzat állott, melyet pásztor népünk szent Péter botjának nevez.

Kivéve ezen legutóbbi jelenséget, a sugárpamat-alaku kilövéseket, estéről-estére majdnem egészen ilyen volt a csodálatos s életteli tűnemény lefolyása. December 31-én újra Pestmegye pusztáin, nevezetesen Nyáregyházán voltam annak szemtanúja. A magasabban álló rózsaszínű pirkadás úgy vonult fölülről lefelé, még végül alámerült, az ivalaku szárai közé foglalt egy a fényes fehéről a sötét vörösig végig játszóta a maga színárnyalatait, s akkor az újabb pirkadás következett. De ezuttal egy fejlődött az első is, mint a második. Mint a fölmelegített jód föllengülő gőzei, mint fölszálló vékony rózsaszínű füst, borult el először vékonyan, fűtölyszerűen, azután egyre vastagodó, sűrűsödő lepelben az égboltszövetre. Január 1-én egy más tűnemény is járult hozzá. Közvetlenül a Venus csillag mellett, ott ragyogott a hold vékony karaja, halvány zöldes-sárga színben. Az egész jelenség mélyen megkapó magikus hatást keltett, melyhez hasonló alig találhatnánk a természetben.

S a tűneménynek ilyeszerű lefolyását észlelték máshol, mások is Magyarországon. Nagy-Egyedről értesít többek között Török Bertalan m. főjegyző ur, hogy az «alkony» változó színeit észlelték ott is, a hold pedig világos zöld színűnek látszott egészen 5 óra utánig, mikor visszakapta szokott színét. Ezen színváltozása a holdnak azonban nem származhatott más okból, mint a melyet e szöveg jelölünk «contrast-színnek». Ha sokáig nézünk egyforma színhatást, a mellette levő s nem így színezett tárgyak oly színben tűnnek fel, mely amannak ellentétese. Zöld ablaküvegen nézve át huzamosabb ideig, a tárgyak vöröseknek fognak látszani, ha ezt az üveget hirtelen elkupjuk szemünk elől. Sárga üvegen átnézve minden kének fog látszani ha

sonló körülmények között. S hogy a hold valóban ezen ok miatt látszott zöldesnek, mutatja az a körülmény, hogy 5 óra után, mikor a vöröspirkadás elmúlt, ismét visszakapta szokott színét.

Mi lehet a sajátságos pirkadás oka?

Rendkívül érdekes kérdés, melyre ma nem tudjuk megtalálni a feleletet. Mindenféle okból iparkodtak megadni hozzá a magyarázatot, — úgy gondolom, az eddig nyilvánossá tett magyarázatok egyike sem állja ki a szigorú kritikát. Sokan a levegőben foglalt vizgőzöknek tulajdonítják a színváltozást. De hát ellene mond ennek a feltegnak az egész lefolyás, melyet imént feltöltünk. Aztán ezen magyarázattal nem nyertünk semmit, mert mellette újabb okok után kell kutatnunk, s fölmerül az a kérdés, hogy miért nem látszott hasonló tűnemény soha előbb, miért van most a levegőben több vizgőz, vagy más állapotban levő gőz, mint bármikor valaha? Sokan földlejelességi tűneménynek nézték. De a földlejelességi tűnemények alkalmával valamennyi magnetikus eszköz nagy zavarokat, rendtelenséget s nyugtalanságot mutat, a de-éjti mintegy esztét veszve futkos fel és alá, most pedig csöndes nyugalommal viselkedik. Mondották azt is, hogy vulkánok kitörése okozza ezen csodálatos jelenségeket. De a vulkánok ezer és ezer esztendő óta okádják a forró lávát és tüzet, ép úgy mint most, és nem szűltek soha ehhez csak némileg is fogható tűneményeket. Akadt olyan is, — bizonyos dr. M. Wilhelm Meyer személyében, — a ki a bécsi viz-szükséggel hozza kapcsolatba a tűneményt. De reá már nem vesztegetünk szót, végezzék vele bajukat — a «jó» bécsiek.

HORTSY PÁL.

STARCSEVICS DÁVID.

A zágrábi tartománygyűlés ülésének alkalmából senkinek sem halljuk többször emlegetni nevét, mint az idősebb Starčevićét, a Dávidot, e hírhedtült férfit, kinek arczképét itt bemutatjuk. Ő a horvát szélsők vezére, az a párt, mely a Magyar és Horvátország között fönnálló egyezmény revizóját, illetőleg fölbonthatását követeli, olyképp, hogy Horvátország legyen Magyarország teljesen független állam, egyesítessék ne csak Szlavon, hanem a most tényleg Ausztriához tartozó Dalmátországgal is, csatoltassék hozzá Bosznia s állítottassék föl egy hatalmas délszláv állam, mely Isztriát, Krajínát, Karinthiát is magához csatolva legfőbb olyan viszonyba jusson Magyarországhoz, a minőben ez áll Ausztriához; de jobb nekik, ha teljesen önálló országgá válik.

Szereplése a horvát tartománygyűlésen mindig zajos és lármás. Ő a nagy mestere azoknak a górmáságoknak, a miket kevésbé túlzó honfűtársainak, a kománynak, a tartománygyűlési elnöknek a fejéhez szokott vágni, elnevezvén őket «aralónak, tolvajoknak», s kilökössel fenyegetve őket a teremből, mint a melyben, ő szerinte, ily emberek nincsen helye. Dühöngése természetesen mindenként fölött a magyarság ellen irányul, mint a melyet nemzete elnyomójának hirdet.

Alig van oly ülés, melyben legalább közbeköltással a figyelmet s gyakran az elnöki megrovást ne vonná magára. Indulatos, erőszakos természetű, ki fölláborodásán semmit nem tekint. Legutóbb az

Tacitus emlékszobra. Terni olasz városban, ahol a legnagyobb római történetíró született és meghalt, szobrot fognak állítani Tacitusnak. Terniben már volt egyszer szobra e nagy embernek, mely évszázadok óta hirdette dicsőségét, de az idő vasfoga és vandál kezek lassankint lerombolták.

Mai számunk mellékletben veszik olvasóink a *«Le Livre»* francia havi-folyóirat ismertetését és előfizetés felhívását.

Előfizetési felhívás

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok 1884. évi folyamára.

Lapunk azon t. előfizetői, kiknek előfizetése decz. hó végéig lejárt, főkérjük az előfizetés mielőbbi megújítására, nehogy a lap küldésben fennakadál álljon be.

ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEINK:

Félévre (január—június)

A Vasárnapi Ujság 4 ft — kr.
A Vasárnapi Ujság a „Világkrónikával” együtt 5 — —
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok 6 — —
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok a „Világkrónikával” együtt 7 — —

Mind a két lapnak kiegészítőjeül szolgál a „Világkrónika” című képes heti közlöny, mely hetenként egy íven s számos képpel illusztrálva jelen meg.

Az előfizetések a „Vasárnapi Ujság” és „Politikai Ujdonságok” kiadó-hivatalába Budapest, egyetem-utca 4. sz. küldendők.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok kiadó-hivatala (Budapest, egyetem-utca 4. sz. a.)

A Franklin-társulat hírlap-kiadó hivatalában (Budapest, egyetem-utca 4. sz.) megrendelhető:

„Képes Néplap és Politikai Híradó”

a legelőször újság a magyar nép számára.

A Képes Néplap egész évre 2 ft.
A Képes Néplap a Világkrónikával együtt 4 ft.

A „Világkrónika”, mióta bővített terjedelmében jelen meg, eddigi közleményei mellett állandóan nagyobb elbeszélések és regényeket is nyújt olvasóinak. Így Verne Gyula kitűnő francia írók már három érdekfeszítő új regényét közölte minden számban egy-egy képpel s egy új regényét közöl jövőre is. — A Világkrónika ezen felül, mint hetilapjaink közleményeinek kiegészítője, a hazai és külföldi általánosabb érdeklődés eseményeit, az azokban kiválóan szereplő személyiségeket népszerű nyelven írt magyarázatokkal kísért képekben mutatja be; közöl tájékoztató cikkeket, utirajzokat, nép- és tájnézeteket, szemléltető jelentéseket, a hazai és külföldi közérdekű mozzanatokról, találmányokról, felfedezésekről, úgy szintén mulatóabb apróbb közleményeket, közháznú tudnivalókat, stb.

A „Jogtudományi Közönlöny” január 4-iki (1-ső) száma a következő tartalommal jelent meg:

Magánjogi törvénykönyvünk codificációja. Dr. Jancsó György budapesti kir. táblai fogalmazótól. — Bírósági szervezetünk reformkérdései. Dr. Fayer László budapesti ügyvéd. — Törvénykezési szemle. A budapesti kir. ítélőtábla gyakorlatából. Dr. Imling Kornél budapesti kir. táblai bíró. — Községbe való felvétel és visszalétek. Dr. Scheff László budapesti ügyvéd. — A válperekben követelt felszámolás gyakorlatához. Dr. B. A. ügyvéd. — Különfelek.

MELLÉKLET: Családi Határozatok. — A budapesti kir. táblai elvi jelentőségű határozatai. — Kivonat a Budapesti Közlönyből.

— Rosner H., ki a tyukszemek kiállításában és fagydagánatok gyűjtésében már számos elismerő nyilatkozatot nyert, újabbban a koronaherzegutcai Haris-bazár 1-ső emeletén rendezte be operáló termét.

HALÁLOZÁSOK.

ENGERTH VILMOS meghalt 66 éves korában a hó első napján. A műgyegetemen a műszaki és építési rajz tanára volt, ki 1849 nov. 19-ike óta, mikor az intézet megnyitott, folyvást működött, s most már csak a nagyérdemű Stoecek József élt a régi tanárok közül. Engerth a maga szakmájában alaposan képzett erő volt, s tanárúrsai és tanítványai szeretet és becsülettel bírt.

SZABÓ KÁLMÁN, Győrmege és város egykori főispánja, a szabadságharcban honvédszázados, több országgyűlésen képviselő, meghalt 71 éves korában a győrmegei Péterháza. 1842-ben a megye főgőze volt, majd diétai követ Pozsonyban, 1848-ban Győrmege alispánja s nemcsak kormánybiztos; a Bach-korszakban visszavonult élt; 1861-ben, 1867-ben ismét alispánul választotta a megye; 1875-ben lett főispán s e méltóságot a mult év elejéig viselte, mikor elismerésül a Lipót-rend lovagkeresztjével díszítették föl.

POZL JÓZSEF, a Franklin-társulat nyomdai személyzetének egyik derék munkos tagja, s a „Vasárnapi Ujság”-nak és „Politikai Ujdonságok”-nak évenként át fűződjé, ki szakértelemmel és kitartással osztozott meg a szerkesztéssel anna sokféle technikai munkában, melyek egy illusztrált lapnak izlész és pontos kiállításában ép annyi értelmiséget, mint gondos fáradságot vesznek igénybe, s melyekben a szerkesztőségnek oly buzgó támasza az az a névtelen

munkatársak, kiknek fölemelésére legfőbb ször csak akkor nyílik szomorú alkalom, mikor elvesztikről kell megemlékezni. Az erőteljes, 43 éves férfi, kinek munkabíró ereje annyira ismeretes volt társai közt, torok-meghülésből eredt hosszabb betegeskedés után december 30-án mult ki; özvegyet és két kis gyermeket hagyott maga után. A becsült pályatárs haláláról a Franklin-társulat nyomdai személyzete adott ki gyászjelentést.

Elhunytak még a közlebbi napok alatt: Maroscsigódi PAP ALAJOS, udvari tanácsos és a semmitő-szék nyugalmazott bírja, 73 éves korában, Tövisen, honnan holttestét Kolozsvárra szállították. — LASZKY JÓZSEF, honvéd-ezredes, 47 éves korában, Nyitrán. — URR GYÖRGY, a marosvásárhelyi ref. kollégium rendes tanára, hosszabb betegeskedés után, 54 éves korában. — HERCZEG LAJOS, nyugalmazott kir. mérnök, 82 éves korában, Kolozsvárt. — CHERNY LÉNÁRD, adó-pénztárnok, 52 éves korában, Budapest. — HERAY ANTAL, m. kir. adótárnok, hosszabb szenvedés után, vérmérgezés következtében, a mit rézpénznek sebesült ujjal való érintése okozott, Nyitrán. — SZOLYOSZKY KÁLMÁN, földbírtokos és Hont-megye bizottsági tagja, 55 éves korában, Fegyvernek. — DR. PUJOS ERNŐ, orvos, hosszabb szenvedés után, Temesvárt. — AMBRUSZ PÉTER, kinestári ügyész, 50 éves korában, Lugoson. — SZENTPÉTERI BELA, ügyvéd, és megyei árvaszéki álnök, 31 éves korában, Rimaszombat. — GÖTL HENRIK, nyomdai tulajdonos és a „Kronstädter Zeitung” szerkesztője, 44 éves korában, Brassóban. — JUCSÁK JÁNOS, hadik-falvai (Bukovina) magyar kath. plébános, 39 éves korában, Hadikfalván. — URBANOSZKY IMRE, honvéd-hadjáró, 37 éves korában, Szegeden. — FODOR JÁNOS, Fodor Pál csepregi járásbíró fia, 36 éves korában, Kis-Martonban. — TAMÁSY FERENCZ, köztisztviselői polgár, Szabadkán. — GR. PALFFY MIKLÓS, Pozsony-megye örökös főispánja, m. k. honvédtábornagy, 53 éves korában, Drezzában. — ANREÁNSZKY ARTHUR kapitány, m. kir. testőr, Bécsben. — CSÁNK NÁNDOR, nyug. kir. főmérnök, 64 éves korában, Beregszászon. — CSOMÓRY ZAY JÁNOS, horgosi m. k. postamester, 32 éves korában Horgoson, özvegyet s egy kis árvaét és számos testvérét hagyván gyászban.

ÖZV. BITTNER JOSEFNE szül. Dihovszky Anna, a gr. Keglevich-család néhai jószágkormányzójának özvegye, az irodalomból is ismeretes Bittner Lina és Julia édesanyja, 70 éves korában Aranyos-Maróthon, hol nagy részvét közt temették el. — ÖZV. GERENDAY LÁSZLO fővárosi ügyvédnek s a magyar orsz. bankrésztársulat igazgatójának titkárnak édes anyja, 45 éves korában. — BOGYAY LAJOSNE szül. Bogay Eleonora, kinek 75 éves korában Keszthelyen történt elhunyt számos gyermek, unoka és nagy rokonság fájjalja. — IZ. BÉRO KEMÉNY DOMOKSNE szül. B. Kemény Ilona, b. Kemény Gábor közlekedési miniszter nővére, 50 éves korában, Maros-Vásárhelytől. — PALFFY MARIA grófok, gr. Pálffy Márk volt helytartó nagynénje, 90 éves korában Pozsonyban. — MATE SALE-SIA, család néven Halmer Anna, a kassai Orsolya-apácák kolostorának helyettes főnöknője, 65 éves korában, ki a kolostor iskolájában nagy buzgóságot fejtett ki. — ÖZV. BENICZY GERGELYNE szül. Újhelyi Mária, 57 éves korában, Temesvárt. — ÖZV. MEDVECKYNE szül. Lange Teréz, Medvecky Sámuel zólyoni takarékpénztári igazgató édes anyja, 61 éves korában. — HOFMANN GYULÁNE szül. Reök Emilia, 44 éves korában a borsodmegyei Mező-Keresztessen. — ÖZV. KOVÁCS FERENCZNE, Nyíregyházán. — HALÁSZ LENKE, dr. Halász Henrik 18 éves leánya, Aradon. — MÉSZÁROS MARISKA, Mező-Túrón. — SZALAY ILONA, Szalay József egyetlen leánya, Zentán. — DOLINAY LÁSZLÓNE szül. Smatla Jozefa, nyug. pénzügyi hivatalnok neje, 60 éves korában, Ungvárt. — UNGVÁRT MIKITA ENDRÉNE szül. Szaracsányi Rozália, adótárnok neje, 54 éves korában. — BÉRO ANDRÁSNE szül. Gibbon Ida, ref. lelkész neje, 32 éves korában, Daróc-Bogártelken. — WERESS JOSEFNE szül. Kováry Katalin, Kováry László történetíró nővére, 77 éves korában, Tordán. — ÖZV. TARKÁNY SZ. FERENCZNE, 82 éves korában, Hódmező-Vásárhelytől. — MÉSZÁROS MARISKA, Mező-Túrón. — SZALAY ILONA, Szalay József egyetlen leánya, Zentán. — DOLINAY LÁSZLÓNE szül. Smatla Jozefa, nyug. pénzügyi hivatalnok neje, 60 éves korában, Ungvárt. — UNGVÁRT MIKITA ENDRÉNE szül. Szaracsányi Rozália, adótárnok neje, 54 éves korában. — BÉRO ANDRÁSNE szül. Gibbon Ida, ref. lelkész neje, 32 éves korában, Daróc-Bogártelken. — WERESS JOSEFNE szül. Kováry Katalin, Kováry László történetíró nővére, 77 éves korában, Tordán. — ÖZV. TARKÁNY SZ. FERENCZNE, 82 éves korában, Hódmező-Vásárhelytől.

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

B. E. Pröza is, vers is jó; mielőbb közöljük is mind a kettőt.

Sima jég hátán. Jó volna, legalább van benne sok jó; de a hang nem talál a tartalomhoz. Humor — és dagály, hogy illik az össze? Ezt a dolgot keresetlen egyszerűséggel, nem ily mesterkélten, furcsa-faragva, kellene elmondani.

Itt a farsang. A mi gondolatában élt s kedélyében megrezgett, nem tudta sem teljesen, sem helyesen kifejezni. Itt erősebb hangfeszítés, plasztikára s általában nyelvi erőre volna szükség; a nélkül nagyon seklényes és üres marad a dolog.

Dalok (Sz. K.). Közlelendők kétszorosított. Köszög. M. K. Köszönettel vettük s rövid időn közölni fogjuk.

Ipolyság. D. B. A közlemény érdekes, hanem a

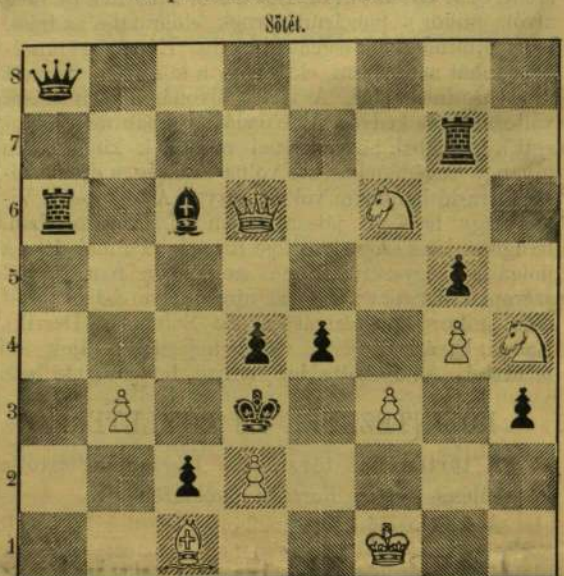
mi ezújlainkra más modorban készített kellene. Ez elég pontos lehet, de csak a körvonalat adja. Talán kaphatnánk jobban kidolgozottat.

Maros-Vásárhely. P. I. Megkaptuk, s legközelebb magán uton válaszolunk.

SAKKJÁTÉK.

1255. számú feladvány. Hlubeck J.-től.

(A pesti sakk-körnek ajánlva.)

Világos indul s a negyedik lépésre mattot mond.

Az 1250. sz. feladvány megfejtése.

Fonda Donatától.

Világos.	Fejlesztés.	Sötét.
1. Va3—a4	Kd6—e7: (a)	
2. Va4—e8	Ke7—d6	
3. Hb5—a7 matt.		
1. Vb3—b4	Vf1—e5: (b)	
2. Va4—d7	H8—d7:	
3. Be7—e6 matt.		
1. Vb3—b4	d5—d4	
2. Hb5—a7	t. sz.	
3. Va4—b5—e8 matt.		

Helyesen fejtették meg: Veszprémben: Fülöp József Nagy-Dobronayban: Németh Péter. Budapestén: K. J. és F. H., Andorfi Sándor. Szatmárnóti: Vass János. A pesti sakk-kör.

Tartalom.

Szöveg: Bátor Schütz Bódog 1848/49-iki honvéd-tábornok. Egeri úr P. Ödömet. — Új-görög népdalok: I. A szerelmes átk. II. Esődal. III. Fecske. IV. A féltékeny. V. Rút feleség. VI. Kedves a közelben. VII. Furlangos eskü. Az eredetiből Tölgy István. — A győztes Beutok. Elbeszélés. Ista Sienkiewicz Henrik. Lengyelből fordította: Csopay László. — Az osztrák parlament új palotája. — Madách Imre levele Erdélyi Jánoshoz. — A kirgizek életéből. Irta Thury József. — A szudáni lázadók táborában. — Egyveleg. — Béved esteje. Rajz a Kis-Kunságról. Irta Kisvári. — Az ég pirkadása. Hoitsy Pál. — Starcevic David. — Irodalom és művészet. — Közintezetek és egyletek. — Mi újság? — Halálhírek. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti napár.

Képek: Bátor Schütz Bódog. — A nyugati égbolt Nyáregyházán 1883. december 24-én: 1. Esti 4 óra 30 perczek. 2. Esti 4 óra 45 perczek. Hoitsy Pál vázlata után rajzolta Dörre Tivadar. — Az osztrák parlament új palotája a bécsi Franzensringen. — A képviselőház ülésterme. — A szudáni lázadók táborából. Egy dervis, a mint az arab főnököknek a szent háborút hirdeti. — Béved esteje. (2 kép.) — Starcevic David.

Nap	Katholikus és protestans	Görög-Orosz	Israellita
6/V Vízkereszt	V Vízkereszt	25 B 21. Kar.	8 B. h.
7/H Bálint vt. l.	I. Izidor, Raym.	28 Egyipt. fut.	9 B. E.
8/Sz. Sándor, Erhard	Erhard	27 István l. v.	10 B. Jer.
9/Sz. János vért.	Marciál	28 30000 v.	11 Ezekiel
10/C Remete Pál	Remete Pál	29 14000 a. sz.	12
11/P Higin	Mathild	30 Anizja, Zet. 13	
12/Sz. Ernő kp. Mod.	Reinhold, Ernő	31 Melánia	14 S. V.

Holdvilágzásai: ☾ Holdtölte 12-én 4 ó 42 pk. délután.

Felolós szerkesztő: Nagy Miklós.

(L. Egyetem-tér 6. szám.)

Tiszta selyemkelmék, 75 kr.

méterenkint, valamint a 1 ft 5 kr. és 1 ft 30 kr. egész 5 ft 90 kr.-ig (színes, csikos és kockás alappal) szállít egyes öltönyökre, valamint egész végben, vámmentesen a házába Henneberg G. (kir. udvari szállító) selyemgyári raktára, Zürichben. Minták postafordultával. Levéldj a Svájcba 10 kr.

Egy hatszor hasábozott petitsor, vagy annak helye egyszeri ígtatásnál 15 kr.; többszöri ígtatásnál 10 kr. Bélyegdj külön minden ígtatás után 30 kr.

FONTOSS

!!TÁVOL-, RÖVID- ÉS GYÖNGE-LATASUAKRA!!

A legjobb szemüveget nyújtja jóállás mellett

SOLOMONSON N. H. látszerész, váci utca 19.

Leggagdagabb választék pársi színházi látszők- és tabori távcsövekből, 5—20 frtig.

Nagy választék amerikai emberi műszerekből.

First József győztesnek urak Prágában.

A szakkallgyma joggal mondható csodaszem. Alig négyheti használat után grómel látom régi óhajlatsom teljesedése nem.

Kérem önt és Testeset. 1879. máj. 23-án. Gábor Wenczel, óras.

Valódi minőségben Budapestén csak Török József ur győztesében király-utca kapható; Pozsonyban Pinstory Félixnél, Mihálykapu. Temesváron Ta. csay Istvánál. 1 csomag ára frt 2.10.

First József győztesnek urak Prágában.

A szakkallgyma joggal mondható csodaszem. Alig négyheti használat után grómel látom régi óhajlatsom teljesedése nem.

Kérem önt és Testeset. 1879. máj. 23-án. Gábor Wenczel, óras.

Valódi minőségben Budapestén csak Török József ur győztesében király-utca kapható; Pozsonyban Pinstory Félixnél, Mihálykapu. Temesváron Ta. csay Istvánál. 1 csomag ára frt 2.10.

First József győztesnek urak Prágában.

A szakkallgyma joggal mondható csodaszem. Alig négyheti használat után grómel látom régi óhajlatsom teljesedése nem.

Kérem önt és Testeset. 1879. máj. 23-án. Gábor Wenczel, óras.

Valódi minőségben Budapestén csak Török József ur győztesében király-utca kapható; Pozsonyban Pinstory Félixnél, Mihálykapu. Temesváron Ta. csay Istvánál. 1 csomag ára frt 2.10.

First József győztesnek urak Prágában.

A szakkallgyma joggal mondható csodaszem. Alig négyheti használat után grómel látom régi óhajlatsom teljesedése nem.

Kérem önt és Testeset. 1879. máj. 23-án. Gábor Wenczel, óras.

Valódi minőségben Budapestén csak Török József ur győztesében király-utca kapható; Pozsonyban Pinstory Félixnél, Mihálykapu. Temesváron Ta. csay Istvánál. 1 csomag ára frt 2.10.

First József győztesnek urak Prágában.

A szakkallgyma joggal mondható csodaszem. Alig négyheti használat után grómel látom régi óhajlatsom teljesedése nem.

Kérem önt és Testeset. 1879. máj. 23-án. Gábor Wenczel, óras.

Valódi minőségben Budapestén csak Török József ur győztesében király-utca kapható; Pozsonyban Pinstory Félixnél, Mihálykapu. Temesváron Ta. csay Istvánál. 1 csomag ára frt 2.10.

First József győztesnek urak Prágában.

A szakkallgyma joggal mondható csodaszem. Alig négyheti használat után grómel látom régi óhajlatsom teljesedése nem.

Kérem önt és Testeset. 1879. máj. 23-án. Gábor Wenczel, óras.

Valódi minőségben Budapestén csak Török József ur győztesében király-utca kapható; Pozsonyban Pinstory Félixnél, Mihálykapu. Temesváron Ta. csay Istvánál. 1 csomag ára frt 2.10.

First József győztesnek urak Prágában.

A szakkallgyma joggal mondható csodaszem. Alig négyheti használat után grómel látom régi óhajlatsom teljesedése nem.

Kérem önt és Testeset. 1879. máj. 23-án. Gábor Wenczel, óras.

Valódi minőségben Budapestén csak Török József ur győztesében király-utca kapható; Pozsonyban Pinstory Félixnél, Mihálykapu. Temesváron Ta. csay Istvánál. 1 csomag ára frt 2.10.

First József győztesnek urak Prágában.

A szakkallgyma joggal mondható csodaszem. Alig négyheti használat után grómel látom régi óhajlatsom teljesedése nem.

Kérem önt és Testeset. 1879. máj. 23-án. Gábor Wenczel, óras.

Valódi minőségben Budapestén csak Török József ur győztesében király-utca kapható; Pozsonyban Pinstory Félixnél, Mihálykapu. Temesváron Ta. csay Istvánál. 1 csomag ára frt 2.10.

First József győztesnek urak Prágában.

A szakkallgyma joggal mondható csodaszem. Alig négyheti használat után grómel látom régi óhajlatsom teljesedése nem.

Kérem önt és Testeset. 1879. máj. 23-án. Gábor Wenczel, óras.

Valódi minőségben Budapestén csak Török József ur győztesében király-utca kapható; Pozsonyban Pinstory Félixnél, Mihálykapu. Temesváron Ta. csay Istvánál. 1 csomag ára frt 2.10.

First József győztesnek urak Prágában.

A szakkallgyma joggal mondható csodaszem. Alig négyheti használat után grómel látom régi óhajlatsom teljesedése nem.

Kérem önt és Testeset. 1879. máj. 23-án. Gábor Wenczel, óras.

Valódi minőségben Budapestén csak Török József ur győztesében király-utca kapható; Pozsonyban Pinstory Félixnél, Mihálykapu. Temesváron Ta. csay Istvánál. 1 csomag ára frt 2.10.

First József győztesnek urak Prágában.

A szakkallgyma joggal mondható csodaszem. Alig négyheti használat után grómel látom régi óhajlatsom teljesedése nem.

Kérem önt és Testeset. 1879. máj. 23-án. Gábor Wenczel, óras.

Valódi minőségben Budapestén csak Török József ur győztesében király-utca kapható; Pozsonyban Pinstory Félixnél, Mihálykapu. Temesváron Ta. csay Istvánál. 1 csomag ára frt 2.10.

First József győztesnek urak Prágában.

A szakkallgyma joggal mondható csodaszem. Alig négyheti használat után grómel látom régi óhajlatsom teljesedése nem.

Kérem önt és Testeset. 1879. máj. 23-án. Gábor Wenczel, óras.

Valódi minőségben Budapestén csak Török József ur győztesében király-utca kapható; Pozsonyban Pinstory Félixnél, Mihálykapu. Temesváron Ta. csay Istvánál. 1 csomag ára frt 2.10.

First József győztesnek urak Prágában.

A szakkallgyma joggal mondható csodaszem. Alig négyheti használat után grómel látom régi óhajlatsom teljesedése nem.

THEDO tanár szakállhagymája,

legjobb és legbiztosabb szer a szakáll szép növesének eszközésére.

Számtalan vannak még legmagasabb rangú férfiak között is, kik egy szakállal csupán e szernek köszönhetik. — E szer a szakáll hirtelen gyorsasággal növekszik, így hogy általa még 15 éves újak is a legviridibb idő alatt teljes szakállhoz jutnak, miről a bizonyítványok értenek a lamsoknál.

Edző Perencs győztesnek urak Brinnben.

A nekem küldött Thedo-féle szakállhagyma kitűnően bizonyult, mit köszönve nem elszemtel tudomásra adok.

First József urak Prágában.

Szíves köszönetemet a szakállhagymáért; nagyon jónak találatt. Mindenkinek a legjobb lélekkel ajánlom.

Schwarzbach, 1879. febr. 25. First Károly, k. épít. vállalkozó.

A szakállhagyma joggal mondható csodaszem. Alig négyheti használat után grómel látom régi óhajlatsom teljesedése nem.

Kérem önt és Testeset. 1879. máj. 23-án. Gábor Wenczel, óras.

Valódi minőségben Budapestén csak Török József ur győztesében király-utca kapható; Pozsonyban Pinstory Félixnél, Mihálykapu. Temesváron Ta. csay Istvánál. 1 csomag ára frt 2.10.

First József győztesnek urak Prágában.

